

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 30 DECEMBER 1936

No. 1096

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

*Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkuntoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.*

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
DE LEVENSKRACHT DER NEDERLANDSCHE BEVOLKING door <i>N. L. J. van Buttingha Wichers</i>	950
Confederatie der verkeersbedrijven? door <i>J. P. B. Tissot van Patot</i>	951
Zuivelsteun en melkproductiebeperking door <i>Ir. S. H. de Jong</i>	952
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Zwitserland na de devaluatie door <i>Dr. Felix Pinner</i>	954
De economische toestand in Frankrijk na de devaluatie door <i>Dr. H. Weichmann</i>	956
AANTEEKENINGEN:	
Hoe het inflatiegevaar in Japan werd bezworen..	958
De wijziging in de financiële en monetaire politiek van Polen	959
ONTVANGEN BOEKEN	960
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	962—963
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	961, 964

ROTTERDAM, 28 DECEMBER.

Zowel in Engeland als in de Vereenigde Staten, zijn de Kerstomzetten zoo groot geweest, dat tot nu toe bestaande records zijn overtroffen. Hoewel verschillende factoren hiertoe samenwerkten, mag toch zeker een belangrijk gedeelte worden toegeschreven aan de betere economische toestanden.

Zooals de oud-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië nogmaals in een interview heeft toegelicht, breken ook voor dat land betere tijden aan. De grondstofproducerende landen ondervinden in het algemeen groote vraag naar hun producten en de prijzen hiervan blijven voortdurend stijgen. Wat dit voor Indië beteekent, is duidelijk geschreven door Z. E. Minister Colijn in een artikel over onze overzeesche gewesten in de laatste 25 jaar. Hij wijst er onder meer op, dat de welvaart in Indië in belangrijke mate van de groote culturen en de exploitatie van andere bodemrijdommen afhankelijk is en dat de verschillende internationale restricties daarom zoo veel voor Indië beteekenden.

Duitschland met zijn weinig grondstoffen en deviezen doet op dit gebied meer en meer van zich spreken. Verschillende berichten doen vermoeden, dat de geneigdheid om aan zijn wenschen tegemoet te komen begint toe te nemen. Onderhandelingen tusschen Duitse en Engelsche kringen om tot ruiltransacties te komen, waarbij Duitschland in ruil voor industrieele producten Engelsche koloniale producten en met name katoen, wol en oliën zou verkrijgen, wijzen in die richting, evenals de berichten, dat Frankrijk koloniale concessies zou overwegen in ruil voor politieke zekerheid.

En tenslotte zal de gift van Sir Henry Deterding Duitschland helpen bij de overwinning van de moeilijkheden bij zijn voedselvoorziening, terwijl deze gift bovendien voor den Nederlandschen Landbouw zeer belangrijk is en de internationale verstandhouding ongetwijfeld ten goede zal komen. Dat de betrekkingen tusschen Duitschland en Nederland reeds goed waren, moge onder meer blijken uit de overeenstemming inzake het clearing- en handelsverdrag en de regeling van de uitzettingskwestie.

DE LEVENSKRACHT DER NEDERLANDSCHE BEVOLKING.

Waar in vele landen in West- en Centraal Europa het aantal geboorten niet meer toereikend is om de instandhouding van het huidige bevolkingstotaal blijvend te waarborgen, is het niet te verwonderen, dat ook in Nederland stemmen opgaan, waaruit ongerustheid blijkt over den achteruitgang van het geboortecijfer. Aan de hand van de beschikbare gegevens zal gepoogd worden een antwoord te geven op de vraag, of het gevaar voor onze volkskracht urgent is. Al zijn, gelijk zal blijken, alarmkreten op het oogenblik nog niet gerechtvaardigd, toch verdient ook in het huidige stadium reeds dit voor ons volksbestaan essentieel probleem de aandacht van de Regering, daar niet kan worden aangenomen, dat de mentaliteit in de omringende landen tot steeds verder gaande geboortebeperking voor onze grenzen stilsthoudt.

* * *

Het begin van den achteruitgang van het geboortecijfer valt in de meeste landen van West- en Centraal Europa in de jaren 1870/80. Behoudens een enkele voorbijgaande onderbreking, heeft de daling zich constant voortgezet, waarbij het tempo zich heeft versneld in de jaren na den wereldoorlog. Teneinde een beeld te geven van dezen achteruitgang in Nederland volgen hier voor de twee jaren den datum der laatste 7 volkstellingen omringend, (1) het aantal levendgeborenen per 1000 inwoners per jaar, (2) het aantal levendgeborenen per 1000 vrouwen van 15—44 jaar (+ 364 dagen) per jaar, (3) het aantal wettige levendgeborenen per 1000 gehuwde vrouwen van 15—44 jaar (+ 364 dagen) per jaar.

Jaren	Levend geboren		Wettig levend geb. p. 1000 geh. vrouwen van 15—44 jaar
	per 1000 inwoners	per 1000 vrouwen van 15—44 jaar	
	(1)	(2)	(3)
1869/70	35,7	158,8	348,4
1879/80	36,3	168,4	350,0
1889/90	33,2	155,5	337,9
1899/1900	31,9	144,8	316,0
1909/10	29,0	129,5	272,6
1920/21	27,9	121,7	249,8
1930/31	22,7	97,2	192,9

De percentsgewijze achteruitgang sedert 1869/70 blijkt uit onderstaande tabel, waarin het cijfer voor 1869/70 = 100 gesteld.

Jaren	Levend geboren		Wettig levend geb. p. 1000 geh. vrouwen van 15—44 jaar
	per 1000 inwoners	per 1000 vrouwen van 15—44 jaar	
	(1869/70 = 100)		
1869/70	100	100	100
1879/80	101,6	106,1	100,7
1889/90	93,1	98,0	97,3
1899/1900	89,5	91,2	91,0
1909/10	81,2	81,5	78,5
1920/21	78,1	76,6	71,9
1930/31	63,5	61,2	55,4

De oorzaak, dat de percentsgewijze achteruitgang bij de verschillende berekeningen andere cijfers te zien geeft, vloeit in het bijzonder voort uit het wisselend percentage, dat het aantal vrouwen van 15—44 jaar en het aantal gehuwde vrouwen van 15—44 jaar uitmaakt van de totaalbevolking. Door de stijging van het aantal gehuwde vrouwen per 1000 der bevolking, komt de achteruitgang der huwelijksvruchtbaarheid slechts in verzwakte mate tot uitdrukking in het geboortecijfer per 1000 inwoners. Hieronder volgen de percentages, die de vrouwen resp. de gehuwde vrouwen van 15—44 jaar uitmaken van de bevolking ten tijde van de volkstellingen sedert 1869, waarbij het percentage voor 1869 = 100 is gesteld.

Jaren	Vrouwen van 15—44 j.	Gehuwde vrouwen van 15—44 jaar
	in % van de totale bevolking	
	1869 = 100	
1869	100	100
1879	95,8	101,7
1889	95,1	96,4
1899	93,1	99,6
1909	99,6	105,4
1920	101,9	110,6
1930	103,7	116,8

De aanzienlijke geboorteteruggang sedert 1869/70 wordt voor een niet onbelangrijk deel opgevangen door de grootere levenskans der geboren. Bedroeg de sterfte beneden het jaar nog in de jaren 1870/79 boven de 200 per 1000 levendgeborenen, in 1930 was de zuigelingssterfte gedaald tot 51 per 1000 (in 1935 40 per 1000).

* * *

Bij de berekeningen, die antwoord moeten geven op de vraag, of in 1930 de nataliteit in Nederland voldoende is te achten, wordt in hoofdzaak de methode gevolgd, welke door Burgdörfer van het Statistische Reichsamt te Berlijn is toegepast bij zijn beschouwingen over de levensbalans van het Deutsche volk, waarbij werd uitgegaan van een stationnaire bevolking. In een stationnaire bevolking, d.i. een bevolking, waarin het aantal geboorten ieder jaar hetzelfde is en tevens gelijk aan het aantal sterftgevallen, kan een verstoring van het evenwicht gemakkelijk worden vastgesteld. Als stationnaire bevolking wordt hier gebruikt de sterftetafelbevolking volgens de Nederlandsche sterftetafel 1921/30, met een vaste jaarlijkse geboorte van 100.000 meisjes en 106.570 jongens. Het aantal levendgeboren jongens werd op 106.570 gesteld, daar in de jaren 1930 en 1931 1065,7 levendgeboren jongens werden geboren op 1000 levendgeboren meisjes. Het aantal vrouwen van 15—44 jaar in deze sterftetafelbevolking bedraagt 2.625.269, welke dus jaarlijks aan 206.570 kinderen het leven moeten schenken om een stationnaire bevolking te handhaven, m.a.w. per 1000 vrouwen van 15—44 jaar 78,7 levendgeborenen.

Volgens de eerste tabel zagen in 1930/31 per 1000 vrouwen van 15—44 jaar 97,2 levendgeboren kinderen het licht, zoodat in 1930/31 nog een marge bestond, welke een voortgaande groei voor het Nederlandsche volk met zich bracht, ook al wordt hierbij in aanmerking genomen, dat het getal 97,2 levendgeborenen per 1000 vrouwen van 15—44 jaar eenigszins geflatteerd is, doordat de leeftijdsclassen der vrouwen, waaruit de meeste kinderen voortkomen, sterker vertegenwoordigd waren in de Nederlandsche bevolking dan in de stationnaire bevolking.

Sedert is de geboorteteruggang echter voortgegaan en globale berekeningen doen vermoeden, dat het aantal levendgeborenen per 1000 vrouwen van 15—44 jaar in 1935 niet hooger is te stellen dan 87¹⁾. Daarentegen zijn ook de sterfteverhoudingen sedert de periode 1921/30 verbeterd, zoodat het aantal vrouwen van 15—44 jaar in een stationnaire bevolking uitbreiding zou ondergaan. Van verdere verbetering van hygiënische toestanden kan geen aanzienlijke procentueele verhooging van het aantal vrouwen van 15—44 jaar meer worden verwacht; immers in de stationnaire bevolking op de basis van de sterftetafel 1921/30 is het aantal vrouwen van 15—44 jaar 2.625.269, terwijl het maximum, indien in het geheel geen sterfte vóór 45 jaar plaats vindt, 3.000.000 be-

¹⁾ Nauwkeurige berekeningen mogen binnenkort, naar de Directeur-Generaal van de Statistiek mij mededeelde, worden tegemoetgezien aan de hand van de voor 1935 doorgevoerde splitsing van de levendgeborenen naar den leeftijd der moeders, welke een exacte berekening van de levensbalans der Nederlandsche bevolking mogelijk maakt.

draagt (30 jaarklassen 15—44 jaar, ieder van 100.000 levendgeborenen meisjes).

De daling der nataliteit is helaas niet aan natuurlijke grenzen gebonden. Gaat de teruggang der geboorten in hetzelfde tempo voort als tusschen 1921 en 1930, dan mag worden aangenomen, dat over 5 jaar het aantal levendgeborenen in Nederland niet meer voldoende zal zijn om de generatie der *ouders* volledig te vervangen. Voor bepaalde bevolkingsgroepen en gebieden is reeds nu een tekort aanwezig.

Wel zal nog het bevolkingstotaal de eerste tientallen van jaren blijven toenemen, daar de sterftegevallen van de oudere leeftijdsklassen voortkomen uit de jaarklassen van de in 1890 en vroeger geboren, toen het absolute aantal der geboorten per jaar veel lager was en gepaard ging met een hooge zuigelingensterfte.

N. L. J. VAN BUTTINGHA WICHERS.

CONFEDERATIE DER VERKEERSBEDRIJVEN ?

1. Reeds meer dan een jaar is verstreken sinds wij uitvoerige beschouwingen over een concessie-stelsel besloten met de vraag of een concessie-wetgeving de verschillende verkeersondernemingen naar elkander zou toedrijven, zoodat zij onderling tot pooling en taakverdeling zouden geraken.¹⁾ Veel hoop op een dergelijke uitwerking was er toen ter tijde niet, doch het blijkt nu, dat dit pessimisme misplaatst is geweest. Hoe langer hoe meer wordt het immers openbaar, dat de betrokken partijen in het beroepsgoederenvervoer tot een, de huidige concurrentie vervangende, samenwerking door middel van een tarievenconvenu zoeken te komen. Zoowel de Memorie van Antwoord der Verkeersfondsbegroting-1937 als de ministerieele rede in de Tweede Kamer, op 9 Dec. jl. bij de behandeling van deze begroting gehouden, wijzen in deze richting.

Ieder, die — hoewel van oordeel, dat de Overheid in het algemeen belang niet afzijdig kan blijven van de ontwikkeling in het verkeerswezen — dat ingrijpen zooveel mogelijk beperkt wenscht te zien, zal een dergelijken gang van zaken toejuichen. Want het moet den voorstanders van coördinatie niet te doen zijn om, gedreven door conservatisme, de ontwikkeling van een nieuw verkeersmiddel tegen te gaan, teneinde het in de oude verkeersbedrijven belegde kapitaal te beschutten. Integendeel: het moet hen, economisch gezien, onverschillig laten, welk verkeersmiddel, als technisch apparaat, een bepaalden dienst verricht, mits dit slechts tegen — ook op den langen duur — zoo laag mogelijke kosten en met in acht neming van de eischen van het algemeen belang geschiedt. Zij zullen dus hun streven moeten richten op den opbouw van een economisch goed functioneerend verkeersapparaat, dat zoowel openstaat voor een technischen vooruitgang als voor de werkzaamheid van het particulier initiatief.

Toch meene men niet, dat een vrijwillige coördinatie, in dier voege, dat de verkeersbedrijven zich in federatief verband aanéensluiten en aldus samenwerken, zonder eenige moeilijkheid haar beslag zal kunnen krijgen. Het tegenovergestelde is te verwachten: de moeilijkheden liggen, zoodra men in details afdalt, voor het grijpen.

2. De vraag, waarop men bij het tot stand brengen van een vrijwillige coördinatie het eerst zal stuiten, is of zij *alle* beroepsvervoerders, dan wel alleen de ondernemingen, welke lijndiensten (bode- en beurtvaartdiensten) onderhouden, dient te omvatten. Het eerste zal het meest wenschelijke zijn indien men althans de organisatie zoo „waterdicht” mogelijk wil maken. Maar de daardoor ontstane veelheid van vervoersvormen en belangengroepen zal medebrengen, dat de bepaling van wederzijdsche rechten en ver-

¹⁾ Zie: Verkeersverschieft (II) in Econ.-Stat. Ber. van 20 Nov. 1935, blz. 1029.

plichtingen geen eenvoudige zaak zal zijn, zoodat een regeling van Overheidswege een noodzakelijk complement zal moeten vormen. Om infiltratie van het ge-coördineerde verkeer te voorkomen, zal het b.v. noodig zijn aan het werkverkeer een verbod om vervoer voor derden te bewerkstelligen, op te leggen. Tenslotte zal de Overheid (bijv. bij de concessie-verleening) middelen moeten scheppen om onwillige vervoerders te dwingen tot de vrijwillige confederatie toe te treden. Indien deze maatregelen verzuimd mochten worden, zou de goedbedoelde actie tot samenwerking ontzenuwd worden.

3. Een ander en niet minder belangrijk vraagstuk is dat van de bepaling der van de verzenders te vragen vergoedingen voor de in aard en vorm veelvuldig verschillende verkeersdiensten. Reeds de beschouwing van slechts twee der belanghebbende partijen kan deze moeilijkheid demonstreeren.

De spoorwegen kennen hun goederenclassificatie met de daaraan verbonden, naar gelang van de waarde der goederen gedifferentieerde, vrachtprijzen. De vrachtauto-ondernemingen plegen echter hoofdzakelijk te calculeeren volgens het kosten-beginsel. Deze twee stelsels staan diametraal tegenover elkander en het zal — gezien de practijk in Engeland en Duitschland — niet geringe moeite kosten op dit punt tot een overeenstemming te komen, welke beide partijen op den duur zal bevredigen.

Doch ook al raakt men over het beginsel van tarifiering tot een accoord, dan nog blijft de moeilijkheid hoe of de dan naar gelijken maatstaf opgestelde tarieven zich onderling moeten verhouden. Er zijn ter zake twee mogelijkheden: òf men brengt de tarieven op gelijke basis, zoodat voor de spoorwegen, de scheepvaart en den auto de verhoudingsgetallen 100—100—100 worden aanvaard, òf men stelt — in navolging van het coördinatie-rapport van het Nederlandsch Binnenvaartbureau — differentieele bases op, bijv. spoortarieven (vrachtgoed) 100, beurtvaart (minimum) 80, wilde vaart (minimum) 70, autovervoer (minimum) 120, snelgoed en expresse-goed per spoor naar verhouding hooger.

Van deze twee systemen verdient o.i. het laatste de voorkeur. Tegen het eerste stelsel valt n.l. het bezwaar aan te voeren, dat de gelijke basis geen rekening houdt met de eigenaardige verschillen in snelheid, in veiligheid, in zekerheid van aankomst, in huis-tot-huis-vervoer en (wat belangrijker is) in kosten van het vervoer, welke de diensten der verschillende vervoermiddelen typeeren en welke bij „natuurlijke” prijsvorming hun uitdrukking vinden in het tarief. Laat men bij een tarievenconvenu deze verschillen niet voldoende tot uitdrukking komen in den prijs, dan zal het vervoer zich niet wenden tot het goedkoopste vervoermiddel, doch tot dat, hetwelk de meeste „bijkomende” diensten bewijst. De andere — bijv. minder snelle en niet aan een gefixeerden aankomsttijd bindbare — verkeersmiddelen zullen in het nadeel geraken, belangrijke verschuivingen in het verkeerswezen zullen plaats vinden en de uiterlijke maatstaf van de goedkoopste van een vervoer in den prijs zal verloren gaan. Om al deze redenen is het o.i. juister het tweede stelsel, dat der differentieele bases, bij een tarievenconvenu te volgen.

4. Een derde punt, dat ter sprake zal moeten komen, is de contrôle van de gestie der deelnemers aan de confederatie. Een voorbeeld van een dergelijke contrôle — niet het geheele vervoer, doch slechts een tak daarvan, n.l. het vrachtautoverkeer op langen afstand, rakende — vindt men in Duitschland, waar volgens de wet van 1 April 1936 de tarieven, voortvloeiende uit de overigens vrij af te sluiten overeenkomsten, moeten vastgesteld worden door een centraal orgaan, het z.g. Reichs-Kraftwagen-Betriebsverband. Indien een dergelijke, uiteraard straffe, organisatie voor één bepaalden tak van het verkeerswezen noo-

dig is bij regeling daarvan, hoeveel te meer bij een coördinatie van het geheele verkeerswezen! Ook hier zal de Overheid de helpende hand moeten bieden in den vorm van sanctionneering der eventuele strafmaatregelen.

5. Hierboven is reeds gewezen op de wenschelijkheid van Overheidsingrijpen, zij het ook als noodzakelijke aanvulling van hetgeen de federatie noodig acht aan maatregelen te treffen. De bemoeienis van de Overheid zal zich echter verder moeten uitstrekken en wel omdat zij als behartigster van het algemeen belang moet toezien, dat dit belang door een vrijwillige coördinatie geen schade toegebracht wordt. Daarbij zal zij dezelfde doeleinden als bij een *door haar op te leggen* coördinatie voor oogen moeten houden. De beginselen, welke zij zich daarbij als leidraden heeft gesteld, zijn verschillende malen door de Regeering gepubliceerd — men zie bijv. de „acht punten” in de Memorie van Toelichting betreffende § 47 van de wet tot vermindering der openbare uitgaven —, zoodat wij volstaan met te wijzen op twee punten, waarop o.i. zich voornamelijk de aandacht der Overheid zal moeten richten, omdat hierbij de spanning tusschen de wenschen der belanghebbende groepen en de eischen van het algemeen belang het grootst kan zijn, n.l. de tarieven en de sancering van het verkeerswezen.

Wat de tarieven betreft: de geconfedereerde verkeersbedrijven zullen de neiging bezitten deze zoo hoog mogelijk op te voeren. De Overheid zal daarentegen moeten inzien, dat het belang van handel en nijverheid een laag tarieven-niveau vereischt, dat discriminatie van gebiedsdeelen onwenschelijk is en dat bevoorrechtiging van bepaalde personen strijdig is met het algemeen belang.

Ongetwijfeld zal het niveau na het convenu stijgen, maar dit behoeft nog geen uitbuiting te beteekenen. Het is immers bekend, dat thans bijna ieder verkeersbedrijf zijn diensten beneden de zelfkosten aanbiedt. Een stijging der tarieven kan dus gegrond zijn op de omstandigheid, dat men voorheen te weinig betaald heeft.

Met dit vraagstuk hangt gedeeltelijk samen dat van de sancering van het verkeerswezen. Algemeen wordt thans erkend, dat er tusschen verkeerscapaciteit en vraag naar verkeersdiensten een wanverhouding bestaat. Als een der beginselen van coördinatie heeft daarom de Overheid vooropgesteld, dat de capaciteit van het verkeersapparaat verminderd dient te worden. Ook op dit punt stooten de belangen der bedrijfsgeenooten en die van het algemeen tegen elkander. De Overheid zal daarom moeten toezien, dat dit beginsel, dat o.a. de hoogte van het tarieven-niveau beïnvloedt, ook bij vrijwillige coördinatie haar uitwerking vinde, hetzij door bij de concessionneering beperking toe te passen, hetzij door het bedrijf gedurende eenigen tijd voor nieuwelingen te sluiten.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de moeilijkheden ook bij vrijwillige coördinatie niet gering zijn.¹⁾ Voordat een in de praktijk deugdelijk bevonden stel van bepalingen gegroeid is, zal geruimen tijd met zoeken en tasten voorbijgaan en de Overheid zal daarom o.i. goed doen met het groeiend reglement van een eventuele confederatie niet te spoedig in een moeilijk te wijzigen wet te doen verstarren. Maar van een Overheid die getoond heeft het particulier initiatief te waardeeren, is een dergelijke overhaasting niet aannemelijk.

J. P. B. TISSOT VAN PATOT.

¹⁾ Een interessante uiteenzetting van de moeilijkheden in Duitschland vindt men in de *Verkehrstechnische Woche* van 9 Dec. jl. van de hand van Dr. Wesemann, Direktor der Hauptverwaltung des Reichs-Kraftwagen-Betriebsverbandes, onder den titel: Die heutige Stellung des gewerblichen Güterfernverkehrs.

ZUIVELSTEUN EN MELKPRODUCTIEBEPERKING.

De maatregelen tot beperking van den veestapel, kortweg kalveren-beperking genoemd, zijn thans ongeveer drie jaren in werking. Zooals bekend, zijn deze maatregelen genomen om tot geringere melkproductie te geraken. Zij zijn tevens als aanvullende maatregel van den zuivelsteun bedoeld. Deze steun, hoe noodig ook, belemmert de beperking der melkproductie; de aanpassing dier productie moet dus kunstmatig tot stand komen. Een dergelijke kunstmatige aanpassing is een verre van eenvoudige zaak; nog afgezien van de technische moeilijkheden, komt steeds het conflict tusschen het „behoudende” element van den steun en de hiertegen werkende beperking naar voren.

De melkveehouder toch zal, zoolang de melkprijs ook maar even loonend is, niet tot melkproductiebeperking overgaan. Daalt de prijs, zoodat bij een gegeven melkproductie deze niet meer loont, zoo zal hij zelfs trachten door vergrooing dier productie te komen tot een loonenden kostprijs, daar tot zekere grens een grootere productie, verlagings van de productiekosten per eenheid beteekent.

Gesteld echter, dat hij dezen grens heeft bereikt, zoodat vergroote productie hem geen verlaging van den kostprijs meer kan brengen, ook dan heeft hij geen belang bij productievermindering, daar deze slechts verlies kan opleveren.

De zaak wordt natuurlijk anders, wanneer hij de totale melkproductie op zijn bedrijf beperkt, door aan een gedeelte van dat bedrijf een andere bestemming te verleen en deze bedrijfswijziging uiteindelijk leidt tot hooger netto opbrengst per ha. Indien echter deze mogelijkheid niet aanwezig is, b.v. door de natuurlijke gesteldheid van zijn bedrijf, dan zal, gezien het streven, die melkproductie te hebben, waarbij dus de productiekosten per eenheid het laagst zijn, de neiging tot productiebeperking niet aanwezig zijn. Wanneer door den steun de melkprijs om en nabij de gemiddelde productiekosten ligt, zooals thans het geval is.

Men kan natuurlijk het steunbedrag zoo laag stellen, dat de melkprijs beneden elken redelijken kostprijs komt te liggen. Alsdan kan zeker een punt bereikt worden, waarbij een geringere productie minder verlies oplevert dan een grootere productie, zoodat men op deze wijze tot productiebeperking komt. Men kan echter dan van steunen niet meer spreken. Bij den steun zit toch de bedoeling voor om te komen tot een prijs, die den gemiddelden kostprijs bereikt of liever daar nog iets boven ligt. Maar dan komt tevens het conflict tusschen den steun en de kunstmatige beperking naar voren. Men ontmoet het streven om aan de gevolgen der beperking te ontkomen. Alvorens hierop nader in te gaan, eerst iets over de beperkingsmaatregelen.

De zg. kalverenbeperking komt in het kort hierop neer, dat aan de veehouders jaarlijks een zeker aantal kalveren wordt toegewezen, die van een identiteitsbewijs (schets) worden voorzien. Kalveren zonder identiteitsbewijs mogen na een bepaald gewicht bereikt te hebben, niet meer worden aangehouden. Voor selectie wordt de mogelijkheid gelaten om ook binnen de gestelde gewichtsgrenzen een aantal kalveren gedurende een bepaalden tijd boven het toegewezen aantal aan te houden. Dit aantal houdt verband met de grootte der toewijzing en bedraagt b.v. voor 1937 bij een toewijzing kleiner dan vier kalveren, één kalf, aan te houden tot 1 November 1937.

Het identiteitsbewijs van het kalf omvat teekening en omschrijving van het kalf benevens den naam, adres en organisatienummer van dengene, die het krachtens zijn toewijzing heeft laten schetsen. Wordt het verhandeld, zoo bestaat op den achterkant van het identiteitsbewijs de gelegenheid deze „overdracht” aan te geven.

De kalverenbeperking geeft uiteraard niet terstond melkproductiebeperking. Immers het vrouwelijke kalf

(vaarskalf) neemt ongeveer pas na 2 jaren aan de melkproductie deel.

De eerste kalverentoewijzing vond in 1934 plaats. Het effect van de teeltbeperking is thans bemerkbaar in het jongere gedeelte van den veestapel (jongvee jonger dan één jaar, drachtig en gust jongvee, de 1e melk- en kalfkoeien en een weinig in de daarop volgende groep, zie tabel).

	1933	1934	1935	1936
Vr. jongv., jonger d.l.j.	516.391	459.197	399.151	389.086
M. „ „ „ 1 „	95.651	75.920	64.628	58.880
Dr. en gust jongv. 1 j. en ouder	611.659	673.275	532.857	482.013
Jongvee totaal	1.223.665	1.208.392	996.636	929.979
Melk- en kalfk. 1 × gek.	335.348	324.632	298.882	289.350
„ „ „ 2 × „	283.594	286.176	287.349	282.767
„ „ „ 3 × „	258.492	263.778	278.661	289.127
ouder	574.877	559.369	569.802	593.623
Melk- en kalfk. totaal	1.452.311	1.433.955	1.434.694	1.454.867

Verder kan de beperking nog niet merkbaar zijn, daar de dieren vermeld in de rubriek 2e melk- en kalfkoeien, althans gedeeltelijk, en die in de opvolgende rubrieken, vóór de eerste kalverentoewijzing, dus vóór 1934 geboren zijn. Tevens valt op, dat het totaal aantal melk- en kalfkoeien, hetwelk in 1934 eenige verlaging onderging, (als gevolg van den aankoop van koeien door de Regeering) nadien zelfs weer een stijging vertoont. Dit verklaart het feit, dat de melkproductie nog geen verlaging heeft ondergaan.

Wat is echter de oorzaak, dat hoewel door de beperkingsmaatregelen de rubrieken der 1e en 2e melk- en kalfkoeien een lager aantal dieren te zien geven en men tenslotte in totaal minder koeien dan in 1933 zou verwachten er nu in totaal zelfs meer zijn.

Beschouwen wij eens de groep oudere koeien. Het blijkt, dat deze groep in 1936 aanmerkelijk hoger is dan in 1935; het verschil bedraagt zelfs 24.000 stuks. Voor een gedeelte is dit verschil te verklaren, doordat in 1935 de groep 3e melk- en kalfkoeien (waar de beperking niet meer vat op kón hebben) 15.000 stuks hoger was dan in 1934, zoodat het daardoor begrijpelijk wordt, dat het aantal oudere koeien in 1936 hoger is dan in 1935!

Voor het overige gedeelte moet de oorzaak worden gezocht in het feit, dat de veehouders in verband met de kalverenbeperking de oudere koeien langer aanhouden. Dit langer aanhouden van oudere koeien, om zodoende niet tot beperking der melkproductie behoeven over te gaan, verklaart dus, dat het totaal aantal melkkoeien niet is verminderd, ja zelfs nog een stijging heeft ondergaan. Hier ontmoet men dus het streven om aan de melkproductiebeperking te ontkomen en openbaart zich dus het conflict tusschen steun en beperking.

Dit langer aanhouden van oudere koeien vertraagt dus het effect van de teeltbeperking op de melkproductie.

Naarmate echter de teeltbeperking voortduurt en ook op de groepen 3e en oudere melk- en kalfkoeien vat gaat krijgen, moet op den duur het totaal aantal koeien afnemen. Immers men kan de oudere koeien wel langer aanhouden, doch dit heeft ook zijn grens. Het aantal „uitvallers”, dus koeien, die door een of ander gebrek niet meer aan de melkproductie kunnen deelnemen wordt groter, terwijl ook de productiviteit te wenschen kan overlaten, wanneer de dieren te lang worden aangehouden.

Het is echter niet te verwachten, dat eerder dan in 1940 eenige invloed van de teeltbeperking op de melkproductie bemerkbaar zal zijn.¹⁾

Indien de drang om de oudere koeien langer aan te houden stand houdt, moet de samenstelling van den

¹⁾ De beperking zal zich m.i. dan pas betekenend doen gevoelen, wanneer zij invloed heeft gekregen op de groote groep der oudere koeien. Deze invloed krijgt zij in 1938. Rekent men echter, dat de oudere koeien gemiddeld 2 jaar langer zullen worden aangehouden, dan kan pas in 1940 de beperking effect sorteren.

veestapel zich in dier voege wijzigen, dat het per centage der oudere dieren ten opzichte van het totale jongvee toeneemt. Dit laatste is oogenschijnlijk alreeds uit de cijfers van de bovenstaande tabel af te leiden, doch thans mag men deze vergelijking nog niet maken, omdat de beperking nog geen vat heeft gehad op de oudere koeien en wel op het jongvee. De oudere koeien toch zijn vóór de beperking geboren. Pas dan, wanneer de beperking lang genoeg heeft geduurd, zoodat ook de oudere koeien hieronder zijn geboren, kan uiteindelijk worden geconcludeerd, in hoeverre definitief een „veroudering” van den veestapel heeft plaats gevonden.

Behalve dat door aanhouding van oudere koeien wordt getracht aan de melkproductiebeperking te ontkomen, wordt ook getracht door aankoop van identiteitsbewijzen de vroegere aanfok van jongvee te behouden. Nu doet dit laatste voor de totale melkproductie weinig ter zake; immers de verkooper van het identiteitsbewijs kan het hierdoor gedekte kalf dan niet aanhouden. Het totaal aantal kalveren neemt dus niet toe. Het is echter voor den veehouder, die het identiteitsbewijs aankoopt, een mogelijkheid zijn veestapel op hetzelfde peil te houden en *individueel* aan de melkproductiebeperking te ontkomen.

De gang van zaken is bij het verkoopen van het identiteitsbewijs meestal zoo, dat degene, die dit verkoopt, gelijktijdig het hierbij behorende kalf verkoopt. Dit laatste wordt dan door den koper voor den slacht verkocht en het zodoende vrijkomende identiteitsbewijs wordt door hem bij de betrokken Gewestelijke Crisis-Organisatie ter inwisseling aangeboden. In plaats van dit ingewisselde identiteitsbewijs kan de koper dan een kalf uit zijn eigen veestapel van een identiteitsbewijs laten voorzien. De inwisseling van identiteitsbewijzen is slechts mogelijk gedurende het jaar, waarin zij zijn uitgereikt.

In 1936 is de „prijs” van de identiteitsbewijzen aanmerkelijk gestegen. Bedroeg deze in 1935 f 15.— à f 20.—, thans bedraagt hij ongeveer f 30.—.

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat de neiging van den veehouder om tot melkproductiebeperking over te gaan, gering is te achten. Dit is begrijpelijk in verband met hetgeen hierboven is medegedeeld, n.l.: dat de tendens tot productiebeperking niet aanwezig is, wanneer door den steun de melkprijs om en nabij de gemiddelde productiekosten ligt.

Wat den aankoop van de vrij dure identiteitsbewijzen betreft, ook dit moet op den duur van invloed zijn op de productiekosten van de melk. Blijkbaar ziet de veehouder hier toch meer heil in dan in melkproductiebeperking, wat immers óók tot verhooging der productiekosten per eenheid melk leidt.

Dit geldt natuurlijk in het bijzonder voor de *zuivere* veehoudersbedrijven. Voor het gemengde bedrijf, dat eventueel nog mogelijkheid bezit grasland in bouwland om te zetten, zal de overweging gelden of het niet voordeliger is de veestapel bij de toegewezen kalveren aan te passen en zich meer op den akkerbouw toe te leggen om zodoende, ondanks melkproductiebeperking tot hoger netto opbrengst per ha te komen. Het gemengde bedrijf kan hiertoe te eerder overgaan, daar de kennis en de outillage voor den akkerbouw aanwezig zijn.

Voor het veehoudersbedrijf, dat door den aard van zijn bodem geschikt is, gedeeltelijk in bouwland omgezet te worden, wordt de zaak alweer moeilijker. Immers voor den akkerbouw zal hier méér nieuw kapitaal moeten worden aangewend, dan in het gemengde bedrijf, dat den akkerbouw wil uitbreiden. Bovendien heeft men niet de zekerheid, dat op den duur deze kapitaalsaanwending in voldoende mate rendabel zal blijken om de bedrijfsomzetting te rechtvaardigen.

Aan het veehoudersbedrijf zonder mogelijkheid tot scheuren van grasland blijft al niet veel keus over. Aan melkproductiebeperking zal het zooveel mogelijk trachten te ontkomen.

Ir. S. H. DE JONG.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**ZWITSERLAND NA DE DEVALUATIE.**

Dr. Felix Pinner te Zurich schrijft ons:

De Bondsraad heeft zich, nadat hij tot het moeilijke besluit van devaluatie was overgegaan, van elk experiment onthouden, terwijl de koopers en het beleggende publiek het voldongen feit met vrij groote discipline hebben aanvaard. Dit was het geval, hoewel geen enkele der goudblokstaten inwendig zoo weinig op de devaluatie was voorbereid als Zwitserland. In dit land heeft nooit een georganiseerde devaluatiepartij bestaan. Noch een parlementaire, noch een industriele, noch een wetenschappelijke agitatie had in Zwitserland den weg voor de devaluatie geëffend. Toen in den zomer van 1935 de eerste groote aanval op de goudvoorraden van de goudblokken de oude pariteit, ook van Zwitserland, in gevaar had gebracht, was men integendeel zoo goed als besloten dit gevaar door een uitvoerverbod van goud en een reglementering van de deviezen tegen te gaan. Toen een jaar later, nadat Léon Blum aan de regeering was gekomen, de nieuwe vlucht uit den Franschen Franc begon, scheen het, alsof de Zwitsersche Franc zich van zijn „grooten broer” kon en zou emancipeeren. De Nationale Bank verloor geen goud, doch profiteerde integendeel van de Fransche kapitaalvlucht. De Zwitsersche staatsobligaties daalden niet, doch toonden een stijgende tendens. Toen het echter met de Fransche devaluatie ernst werd, bleek er toch een psychologisch eenheidsfront tusschen de groote goudblokvaluta en haar kleinere kameraden te bestaan, zelfs meer dan een psychologisch, ook een zakelijk eenheidsfront.

* * *

De Zwitsersche Bondsraad is een regeering met weinig fantasie. Zijn neiging tot datgene, wat men constructieve oplossingen noemt en wat bij de huidige labiliteit van alle economische en sociale omstandigheden zeer gemakkelijk tot een experiment kan worden, is gering. Deze eigenschappen hebben niet voorkomen, dat de economische politiek van Zwitserland tijdens de crisis, nadat de liberale handelspolitiek overal en met name in dit sterk geïndustrialiseerde land zonder eigen grondstoffen onmogelijk was geworden, in sterke mate tot de handelsbelemmeringen, ondersteuning en subsidies is overgegaan. In zoo sterke mate zelfs, dat ongeveer twee derden tot drie vierden van den Zwitserschen invoer werd gecontingenteerd en een gedeelte van den uitvoer aan contingentenbelemmeringen was onderworpen, zoodat ten minste het derde gedeelte van de geheele begroting van den Bond (Fr. 180 mill. op Fr. 526 mill. totale uitgaven) bestond uit steunlasten en een zeer belangrijk gedeelte van de gedurende de crisis opgenomen leening voor hetzelfde doel bestemd was.

Deze interventionistische politiek van Zwitserland had echter met constructiviteit niets te maken. Stap voor stap werd de regeering onder den druk der meest verscheiden groepen van belanghebbenden tot deze regelingen gedreven. Het was geen doelbewust plan, doch een volgen van den minsten tegenstand, en dit ging telkenmale met de verzekering gepaard, dat men dit alles feitelijk slechts als een noodzakelijk kwaad beschouwde en eigenlijk voorstander van een vrije economie en zelfs van vrijhandel was gebleven.

Toen de Bondsregeering zich nu plotseling genoodzaakt zag den weg van de devaluatie te kiezen, zonder hierop voorbereid te zijn, bleek weder het gebrek aan experimenteële activiteit, ditmaal echter ten goede. Zwitserland was het eenige land, dat van de nieuwe devalueerende landen er zonder groote weifeling van afzag, de devaluatie te binden aan en te belasten met maatregelen tot beperking van de bewegingsvrijheid van het goud en de goudoppotting

strafbaar te stellen. Geen verbod tot uitvoer van goud werd uitgevaardigd noch werden belastingen op de depreciatiewinsten gelegd. Men wilde het steriele goudbezit zooveel mogelijk weder naar de productieve kapitaalinvesteering terugvoeren. Men wilde zooveel mogelijk het uit het land gevluichte kapitaal weder doen repatrieeren. Men verklaarde dit hooger aan te slaan dan populaire maatregelen, welke wellicht een bepaald deel van de bevolking konden tevredenstellen, maar anderzijds het nadeel hadden gehad het terugvloeien van kapitaal allerlei ongewenschte hinderpalen in den weg te leggen. Hoezeer de economische mentaliteit van Zwitserland zich van het echte economische liberalisme heeft afgevend en hoe weinig zij wellicht in de naaste toekomst daartoe zal terugkeeren, toch is zijn economische mentaliteit meer kapitalistisch gebleven dan in vele andere landen. Dit is niet te verwonderen bij een volk, waarvan zelfs de eenvoudigste bewoners nog over vrij belangrijke spaarreserves beschikken, waarbij ook de meerderheid van de schuldenaren nog op eenigerlei wijze schuldeischersbelangen heeft. Wel gingen er ook in Zwitserland stemmen op, welke zich heftig of meer gematigd daartegen verzetten, dat men de goudhamsteraars ongestraft in het bezit hunner valutawinsten liet. Tenslotte echter raakte het grootste gedeelte van de bevolking doordrongen van het realisme, dat ook haar Bondsraad had verkondigd en dit was, dat het in een democratisch en ondanks alles nog kapitalistisch land noch toelaatbaar noch rechtvaardig zou zijn, datgene te bestraffen, wat nooit verboden was geweest.

Deze opvatting, welke de kapitaalproductieve uitwerking hooger taxeerde dan de moreel-politieke, heeft in Zwitserland tot goede gevolgen geleid. Van de nieuw-devalueerende landen heeft Zwitserland de snelste en grootste goudtoevloeiing gehad. Niet alleen kon het wisselkoersegeralisatiefonds, dat bij de devaluatie ten bedrage van rond Fr. 550 mill. werd gevormd, snel worden aangevuld, doch ook de circulatiebank zelf heeft hierna verder goud ontvangen en op haar balansen tot uitdrukking gebracht. In totaal bedroegen de goudtoevoeren uit binnen- en buitenland ongeveer 1000—1100 mill. nieuwe Francs, hetgeen overeenkomt met 650—750 mill. Francs van de oude pariteit en indien men de raming volgt, dat de particuliere goudoppotting van de Zwitsersche burgers tusschen 1000—1200 mill. oude Francs had bedragen, dan blijkt, dat tot dusverre ongeveer $\frac{2}{3}$ van het opgepote goud in rentezoekend kapitaal is omgezet. Dit is een succes, dat tot dusverre geen van de andere devalueerende landen vermocht te bereiken en het gevolg was een buitengewoon groote liquiditeit van de geld- en kapitaalmarkt. De Nationale Bank was hierdoor in staat haar disconto tot 1½ pCt. te verlagen, nadat de disconteerings- en beleeningsrekeningen van de Nationale Bank, welke nooit zeer groot waren, van Frs. 236 tot 68 mill. waren gedaald tusschen 23 September en 23 November. Een groot gedeelte van het ontdooide kapitaal heeft ook reeds belegging op de kapitaalmarkt gezocht. Hierdoor stegen niet alleen de koersen van de in omloop zijnde oude aandelen en obligaties aanzienlijk, doch konden ook reeds weder nieuwe emissies worden uitgegeven.

Evenals te Parijs en Amsterdam kwam de effectenhausse in Zwitserland plotseling. Reeds op den eersten dag van de heropening van het beursverkeer had een groot gedeelte van de aandelen de valorisatiemarge reeds ingehaald en daarmee een aanpassing tot stand gebracht, waarvoor New-York ruim een jaar noodig had, terwijl Londen dit resultaat zelfs pas na verloop van enkele jaren bereikte. Bij de obligaties duurde het aanpassingsproces, zooals vanzelf spreekt, langer; bij de aandelen was dit met het bereiken van de devaluatiemarge nog niet geëindigd, doch het leidde in afwachting van en voortuitlopend op sterk stijgende winsten van de maat-

schappijen tot een voor een deel aanzienlijke overcompensatie. De gemiddelde rentevoet op de kapitaalmarkt, welke vóór de devaluatie 4.58 pCt. had bedragen, is onder den invloed van het toevloeden van gelden tot ongeveer 3.60 pCt. gedaald. Herhaaldelijk zijn ook reeds leeningen geconverteerd en nieuwe leeningen uitgeschreven, met een rentevoet van in doorsnee ruim 3½ pCt. De Schweizerische Bodenkredit Anstalt heeft bijv. haar 5 pCt. leening 1929, ten bedrage van Fr. 15 mill., opgezegd en een nieuwe 3½ pCt. leening voor hetzelfde bedrag à pari uitgegeven. De stad Zurich heeft besloten 5 pCt. leeningen in 4 pCt. te converteren en de Hypothekarkasse van het Kanton Bern neemt een 3½ pCt. leening ten bedrage van Frs. 15 mill. op, voor verruiming van haar kasmiddelen, welke à 99 pCt. wordt uitgegeven.

De periode van de opzeggingen van hypotheeken, welke in het begin van dit jaar met moeite door den Bondsraad werd beëindigd, is daarmee voorbij, terwijl de mogelijkheid van een stimuleering van de bouwbedrijvigheid door het verlenen van nieuwe goedkope hypotheeken mogelijk is geworden. De Bondsraad, die korten tijd na de devaluatie met zijn groote weerbaarheidsleening een sensationeel succes had en ca. Frs. 350 mill. kon verkrijgen, overweegt de opzegging van alle thans opzegbare leeningen van den Bond en de Bondsspoorwegen, voor zoover haar rentevoet meer dan 3½ pCt. bedraagt, ter omwisseling in een uniforme 3½ pCt. leening.

Ongetwijfeld zal de daling van den rentevoet zoowel voor de publiekrechtelijke lichamen als voor de particuliere ondernemingen een verlichting teweegbrengen en de activiteit van het bedrijfsleven ten goede komen. Indien het toevloeden van nieuw kapitaal in een koersverhoging voor de oude effecten tot uiting zou komen, dan zou de productieve uitwerking op het Zwitsersche bedrijfsleven zeer gering zijn. Anderzijds zou de door de uitgifte van de weerbaarheidsleening te verwachten opleving bij de inkomsten van producenten en consumenten slechts van voorbijgaanden aard zijn, omdat toch de militaire investeringen, die met behulp van deze leening zullen worden doorgevoerd, geen rendeerende investering beteekenen en derhalve niet als kapitaalproductief kunnen worden beschouwd. Het zal er dus van afhangen, of en in welke mate naast deze investeringen uit de nieuwe middelen ook productieve beleggingen zullen ontstaan. Hoe de gang van zaken in dit opzicht zal zijn, is voorloopig nog niet te overzien. In hoofdzaak zal de ontwikkeling ervan afhangen, in hoeverre de in de crisis buitengewoon sterk ingekrompen takken van het Zwitsersche bedrijfsleven, nl. de exportindustrie en het hotelbedrijf, door de devaluatie weder gunstigere omstandigheden zullen verkrijgen.

Afgezien van de internationale conjunctuur, welke zich tot dusver minder t.o.v. de uitbreiding van den handel tusschen de staten onderling dan wel t.o.v. het kweken van nationale binnenlandsche conjuncturen heeft ontwikkeld, is het voor Zwitserland van betekenis, of het in staat zal zijn, de stijging van het binnenlandsche prijsniveau zoo laag mogelijk te houden en daardoor een zoo groot mogelijk gedeelte van de depreciatiemarge te conserveeren. Tot dusver zijn de groothandelsprijzen van Zwitserland, vergeleken bij den stand vóór de devaluatie, met ongeveer 10.4 pCt. gestegen. Het grootst was de stijging bij de metalen, waar zij 33 pCt. bedroeg, het kleinst voor de bouwstoffen en de bouwmaterialen, welke met 2.9 pCt. stegen, terwijl de prijsverhoging van de niet-bewerkte voedingsmiddelen ongeveer 5 pCt. bedroeg. Het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud is tot nu toe slechts met ongeveer 1½ pCt. gestegen. Het lijkt echter geen twijfel, dat dit slechts een bescheiden begin van de uiteindelijk te verwachten prijsstijging beteekent. De Bondsraad heeft, bij zijn streven om de prijsstijging zooveel mogelijk tegen te houden

en voor zoover zij onvermijdelijk is, deze slechts geleidelijk te doen plaats vinden, in vrij sterke mate in de ontwikkeling van de prijsstructuur ingegrepen. De prijsreguleerende contrôle, welke hij uitoefent, resp. door de Kantons laat uitoefenen, bestaat vooreerst hieruit, dat de prijzen van den groothandel en de industrie slechts met het percentage mogen worden verhoogd, dat officieel is goedgekeurd (daarbij gaat het in de praktijk tot nu toe om percentages tusschen de 2 en de 8 pCt.), terwijl de kleinhandelaren slechts deze werkelijk hogere prijzen van hun leveranciers in hun verkoopprijzen mogen verrekenen, zonder hun werkelijke winsten te doen stijgen.

In dezen vorm heeft de prijscontrôle tot dusverre vrij goed gefunctionneerd. Zoowel de Regeering als het bedrijfsleven zijn er evenwel van overtuigd, dat Zwitserland door zijn groote mate van afhankelijkheid wat grondstoffen betreft en gezien zijn geringe voorraden van buitenlandsche producten binnen afzienbaren tijd een groote prijsstijging moet verwachten, welke in doorsnee op 10 à 12 pCt. wordt geraamd.

Afgezien van de prijscontrôle tracht men het duurder worden ook door middel van opheffing en vermindering van contingenteringen tegen te gaan, terwijl invoercontingenten, ook daar waar zij officieel blijven bestaan, tegenwoordig vlotter aan de verschillende importeurs worden uitgereikt dan vroeger. Over het algemeen is de lijst van de tot dusverre opgeheven contingenten nog niet zeer groot, en ook het cijfer van de opgeheven steunverleeningen is nog laag. De meeste van deze steunverleeningen, zooals inzonderheid de steun van den melkprijs en de kortgeleden ingevoerde exportpremies loopen over langere termijnen, en pas na afloop van de eerstkomende termijnen wil men beslissen of en in welke mate de steun zal kunnen worden afgeschaft. Op sommige gebieden werd zelfs nieuwe steun verleend, zoo bijv. werden Fr. 8 mill. toegestaan voor het laag houden van de broodprijzen, terwijl voor het uitvoeren van reparaties aan huizen door de Overheid tot 20 pCt. zal worden bijgepast. Hiermede werden, zooals bekend, in Duitschland in zooverre goede resultaten verkregen, dat daardoor zeer aanzienlijke investeringen in het bouwbedrijf mogelijk werden. Dit zou in Zwitserland des te eerder mogelijk kunnen zijn, omdat daar te lande aanzienlijke hypothecaire credieten voor dit doel door de kapitaalvermeerdering ter beschikking staan.

* * *

De invloed van de devaluatie op de huidige economische ontwikkeling is, zooals vanzelf spreekt, na zoo korten tijd nog niet te overzien. Het *vreemde-lingenverkeer* toont ongetwijfeld reeds thans een merkbare verbetering. De frequentiecijfers van half October waren ongeveer 17 pCt. en van einde October 22 pCt. hooger dan die van het vorige jaar. De aanmeldingen voor het winterseizoen in het hooggebirge zijn, naar verluidt, buitengewoon talrijk, en men rekent thans reeds vaak op uitverkochte hotels. Het is nog niet mogelijk den invloed van de devaluatie op den *Zwitserschen buitenlandschen handel* reeds te beoordeelen. De cijfers voor November vertoonen echter al een merkbare verbetering, waarvan men intusschen nog niet weet, of en in hoeverre deze aan de devaluatie moet worden toegeschreven. De invoer was met Fr. 141.2 mill. Fr. 13.2 mill. grooter dan in de voorafgaande maand en Fr. 27.9 mill. grooter dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. De uitvoer gedurende November steeg ten opzichte van de voorafgaande maand met Fr. 6.9 mill. en ten opzichte van November 1935 met Fr. 14.8 mill. Hierbij moet nog in aanmerking worden genomen, dat November van dit jaar twee werkdagen minder telde dan October en één minder dan November 1935. Vooral de uitvoer van textielproducten en horloges

is gestegen, terwijl de uitvoer van schoenen een daling te zien geeft. Bij de toeneming van den invoer, welke natuurlijk naar waarde grooter is dan naar hoeveelheid, staan inzonderheid grondstoffen voor de textielindustrie (ruwe katoen, ruwe wol en kamsel) op den voorgrond, en ook de invoer van ruwijzer en handelsijzer is, zoowel naar hoeveelheid als naar waarde, zeer gestegen. De buitenlandsche handel met Frankrijk, Nederland, België, de Vereenigde Staten, Engeland en Italië heeft een opleving ondergaan, terwijl die met Duitschland een, zij het niet belangrijk, achteruitgang vertoont.

De inkomsten uit het Post- en Telegraafverkeer zijn eveneens gestegen. Het Novemberverslag van de Zwitsersche Bondsspoorwegen, het tweede na de devaluatie, toont een zekere verbetering, vooral t.a.v. het reizigersvervoer. De inkomsten uit het reizigersvervoer bereiken met Fr. 7.914.000 bijna de opbrengst van November 1935, terwijl in de voorgaande maanden van dit jaar een daling met 5.4 pCt. t.a.v. het vorige jaar viel waar te nemen. De inkomsten uit het goederenverkeer waren in November nog 6.1 pCt. lager dan in de overeenkomstige maand van het voorgaande jaar; tegenover een daling van 12.2 pCt. over de voorafgaande maanden van 1936 beteekent dit echter reeds een verbetering. De totale bedrijfsinkomsten waren in November slechts 3.6 pCt. lager dan in November 1935, terwijl de daling van Januari tot November 9.5 pCt. had bedragen. Daar de bedrijfsuitgaven in meerdere mate konden worden verlaagd dan de inkomsten, bedroeg het bedrijfsoverschot in November 1936 Fr. 459.729 meer dan in November 1935. Het algeheele beeld is hierdoor voor de eerste maal beter dan in eenige maand van het voorafgaande jaar.

Wat de arbeidsmarkt betreft, het cijfer van de werkzoekenden is einde November met 96.541 nog iets hooger dan dat van einde November 1935 met 95.740, terwijl t.a.v. einde October 1936 de absolute seizoensstijging bijna 10.000 bedraagt. Zoals hierbij van officieele zijde wordt medegedeeld, is de toeneming evenwel belangrijk geringer dan het vorige jaar. De extra druk op de arbeidsmarkt vergeleken bij het voorafgaande jaar, welke einde September nog 13.849 en einde October 4.480 bedroeg, is einde November tot 801 gedaald.

Voor het overige wil Zwitserland zich na de devaluatie eerder aan het Engelsche dan aan het Amerikaansche en Zweedsche systeem houden. De begroting zal, indien mogelijk, in evenwicht zijn; een klein tekort van Fr. 40 miljoen, dat de raming voor 1937 te zien geeft, hoopt men door meerdere inkomsten of kleinere uitgaven als gevolg van de conjuncturele verbetering te kunnen opvangen. Er zullen in geen geval kortlopende schulden en groote uitgaven voor werkverschaffing zijn. Ook van open marktpolitiek en het overige moderne arsenaal van de conjunctuurpolitiek wil het in financieel opzicht conservatieve Zwitserland niets weten. Wellicht zal het groote bewapeningsprogramma versneld worden uitgevoerd, daar de middelen hiervoor door de leening ter beschikking staan en de politieke situatie het noodzakelijk maakt. Dit zal echter alles zijn. Laat ons hopen, dat het voldoende zal zijn.

DE ECONOMISCHE TOESTAND IN FRANKRIJK NA DE DEVALUATIE.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

De aanpassing van het economisch leven aan de devaluatie heeft zich in Frankrijk onder minder gunstige voorwaarden moeten voltrekken dan in Nederland en in Zwitserland. In tegenstelling met deze landen ging de devaluatie gepaard met een vertrouwenscrisis, groote kapitaalvlucht en moeilijkheden bij de Overheidsfinanciën. Na drie maanden kan thans de eerste balans worden opgemaakt, waarop de activa

en de passiva geenszins ongunstig verdeeld zullen blijken te zijn.

Toenemende omzetten.

Het zakenleven geeft een groote opleving te zien. De omzetten in de Parijsche warenhuizen zijn in den loop van October met 20—25 pCt., in November met 15—20 pCt. gestegen. De voorraden zijn opgeteerd en de kooplieden klagen in het algemeen over de sterke vertraging in de aflevering van goederen.

De textielmarkten kunnen de overhaaste bestellingen in het geheel niet nakomen. De markt te Lilles meldt een snelle vermindering van de voorraden, terwijl Roubaix-Tourcoing een voorraad gekamde wol opgeeft van 9.137.281 kg voor October, hetgeen overeenkomt met den laagsten stand van 1927.

In de kali-industrie zijn de leveringen aan kalimest sedert Mei 1936 met 60 pCt. t.o.v. het voorafgaande jaar gestegen en wel in hoofdzaak door de grotere binnenlandsche behoefte. Daarmede werd het niveau van 1929 weder bereikt. Deze toeneming moet in hoofdzaak aan de door het graanmonopolie verbeterde koopkracht van de landbouwende bevolking toegeschreven worden, maar ook aan aankopen, om bij een spoedige prijsstijging gedekt te zijn.

In de kolenindustrie zijn de voorraden sterk gedaald en de omzetten gestegen. In de metallurgische industrie is een sterke opleving waar te nemen, als gevolg van de toegenomen binnenlandsche behoefte en de grotere exportbedrijvigheid. Het aantal orders in de ijzerindustrie is ca. 10 pCt. hooger dan het voorafgaande jaar.

Op grond van deze toeneming van de industriele bedrijvigheid geeft ook het goederenvervoer, hetwelk gedurende het laatste jaar voortdurend inschrompelde, voor het eerst weder een aanzienlijke verbetering te zien.

Week van	Inkomsten spoor- wegen totaal	Verschil met 1935 (mill. francs)	Aantal wagon- ladingen	Verschil met 1935
6 October ..	213.832	+ 6.656	304.808	+ 2,4 %
14 " ..	201.306	— 2.130	317.996	+ 3,68 %
21 " ..	207.304	+ 8.636	333.060	+ 4,66 %
28 " ..	204.228	+ 9.178	337.245	+ 6,59 %
4 November .	208.828	+ 20.782	326.310	+ 19,51 %
10 " ..	193.180	+ 18.989	332.362	+ 15,12 %
17 " ..	199.293	+ 15.218	294.229	— 6,11 %
24 " ..	195.216	+ 15.088	335.943	+ 9,19 %

Dank zij de enorme toeneming gedurende de laatste weken is het tekort vergeleken bij het vorige jaar reeds ingehaald.

De arbeidsmarkt.

Tegelijkertijd is de toestand op de arbeidsmarkt op ongedachte wijze verbeterd.

De werkloosheid is ondanks de tendenzen van het seizoen sedert half October gedaald. Op een totaal aantal van 407.831 in November bedraagt de daling sedert September circa 14.000 tegenover een toeneming van het aantal werklozen met 32.000 in denzelfden tijd van het voorgaande jaar.

Deze procentueel aanzienlijke daling van de werkloosheid ging bovendien gepaard met een sterke vermindering van de verkorte werktijden. De verkorte werktijd, welke in 1934 nog op 46 pCt. stond en in 1935 tot 49 pCt. steeg, heeft in November 1936 een stand van 24.5 pCt. bereikt. Dit beteekent een achteruitgang met 50 pCt. vergeleken bij het vorige jaar. Daar de invoering van de 40-urige werkweek hierin nauwelijks tot uitdrukking kan zijn gekomen, is de inkrimping ten deele een gevolg van de verbetering van het bedrijfsleven, ten deele ook van de maatregelen tot werkverschaffing.

De toeneming van het aantal tewerkgestelden kan tot dusverre, wat de cijfers betreft, slechts voor de groote bedrijven met meer dan 100 arbeiders worden

vastgesteld. De stijging bedraagt ca. 1 pCt. vergeleken bij het vorige jaar. Volgens de gegevens van de verschillende groepen van industrie zal binnenkort ook in deze cijfers de betere toestand op de arbeidsmarkt tot uitdrukking komen, daar vaak nieuwe arbeiders in dienst moesten worden genomen, om aan de toegenomen vraag te kunnen voldoen. Hierdoor is thans reeds een tekort aan vakarbeiders merkbaar.

De geld- en kapitaalmarkt.

De toestand op de geld- en kapitaalmarkt is daarentegen nog geenszins zoo gunstig als de rijkdom van het land theoretisch zou doen verwachten.

Kort na de aanpassing van de valuta leidde het ruimere aanbod van geld tot een verlaging van de rentetarieven. Het officieele bankdisconto is sedert 1 October van 5 pCt. tot 2.5 pCt. verlaagd en het tarief voor daggeld van 6 tot 1¼ pCt. gedaald. De rente voor schatkistbiljetten met een looptijd van één maand daalde van 5½ tot 2¼ pCt. De rente voor geld op langen termijn daalde eveneens als gevolg van de koersstijging van de staatsobligatiën. In overeenstemming hiermede kon ook het disconto van de Bank van Frankrijk in den loop van de maand October van 5 pCt. tot 2 pCt. worden verlaagd.

Ondanks deze duidelijke ontspanning in de geldtarieven gedurende de eerste weken na de devaluatie, welke een gezonde basis voor de haussebeweging op de beurs vormde, bleef de beurs te Parijs in afwachende houding. De vertrouwenscrisis was niet verdwenen ondanks de gunstige teekenen omtrent de positie van het binnenlandsche bedrijfsleven. Pas in de eerste week van November werd de beurs minder terughoudend, niet echter op grond van de overtuiging, dat de conjunctuur van het nationale bedrijfsleven verbeterde, maar dank zij de op de Parijsche beurs overgesprongen haussebeweging van de buitenlandsche beurzen. De opwaartsche tendens had echter met reacties te kampen. Het wantrouwen brak telkens weder door en leidde tot winstnemingen op groote schaal. De indexcijfers geven de volgende beweging te zien.

	25 Sept.	7 Oct.	15 Oct.	30 Oct.	6 Nov.	21 Dec.
Algem. indexcijfer	62,0	77,0	77,1	78,5	85,1	80,4

De kapitaalmarkt heeft dus haar aanvankelijk succes niet kunnen bestendigen, terwijl de met ongeduld verwachte hausse in staatsobligatiën is uitgebleven. Het indexcijfer van de koersen der staatsobligatiën is van 72.1 op 25 September 1936 slechts tot 77.6 op 21 December gestegen, nadat het half October zijn hoogsten stand met 82.1 had bereikt.

Gedurende de laatste week heeft de regering getracht de beslissende fout te herstellen, welke bij het begin van het devaluatie-experiment werd gemaakt, teneinde de kapitaalmarkt te stimuleeren. Zij heeft de bepalingen afgeschaft volgens welke de aflevering van de goudvoorraden aan de Bank van Frankrijk op basis van de oude muntpariteit werd geregeld en heeft in plaats daarvan gesteld de inwisseling van goud tegen 3½ pCt. schatkistbiljetten met een premie van 40 pCt. en een looptijd van drie jaren. Men dient af te wachten, in hoeverre deze maatregel nu tot ontgooing van de goudvoorraden en tot herleving van de kapitaalmarkt zal medewerken.

Het probleem van de staatsfinanciën.

De zwakke positie van de kapitaalmarkt en in het bijzonder van de staatsobligatiën houdt in een zeker opzicht, alhoewel niet uitsluitend, verband met den toestand van de schatkist. Ook hier is de ontwikkeling anders dan in de andere devaluatielanden. De devaluatie-operatie heeft het budgetvraagstuk niet tot een oplossing gebracht of ook slechts belangrijk verlicht. De totale uitgaven zijn voor 1937 geraamd op Fr. 48.047.440.660 en de totale inkomsten op Fr. 43.681.945.603. Dit geeft dus een tekort van ruim Fr. 4½ milliard te zien, hetwelk nog slechts het tekort van de gewone begrooting is. Daarbij komen nog

de staatsuitgaven voor de nationale verdediging ten bedrage van Fr. 9.5 milliard en voor werkverschaffingsdoeleinden van Fr. 5.4 milliard. De Staat moet verder het tekort van de spoorwegen dragen, dat op Fr. 5 à 7 milliard wordt geraamd, terwijl de posten een leening noodig hebben van Fr. 1 milliard en de nieuw ingerichte pensioenkas in 1937 een voorschot van Fr. 7 milliard vereischt. In 1937 moet dus nog ongeveer Fr. 30 milliard door de overheid worden verkregen.

De methode, welke de regering en ook het parlement t.o.v. deze indrukwekkende cijfers hebben toegepast, verschilde geheel en al van de houding van de voorafgaande jaren. Na het recordtempo, waarmede de begrooting er in de Kamer werd doorgehaald en de record-meerderheid, waarmede zij werd aangenomen, zou men bijna zeggen, dat de financiële zorgen ditmaal om zoo te zeggen zijn genegeerd. De regering heeft zich op het standpunt geplaatst, dat de staatskas met de middelen van de zgn. klassieke begrotingspolitiek niet meer in orde is te brengen en het parlement deelde terecht deze meening. Een bedrag van 22 milliard of 43 pCt. van de totale uitgaven zijn jaarlijks voor den dienst der schulden noodig, 18 milliard ten behoeve van de militaire uitgaven. Met het oog op deze cijfers moest de zorg voor het evenwicht van de begrooting worden overgelaten aan de verbetering in het bedrijfsleven. De regering heeft dan ook een overgangsbegrooting ingediend en vertrouwt, dat de opleving van het, door de devaluatie en de liquidatie van de deflatiepolitiek uit zijn lethargie ontwaakte bedrijfsleven, ook aan den staat de benodigde middelen zal verschaffen.

De prijsbeweging.

Het eigenlijke vraagstuk, van welks oplossing de staatsfinanciën, de kapitaalmarkt, de economische ontwikkeling en de buitenlandsche handel afhankelijk zijn, is nu het prijsvraagstuk. Hier, waar het kernpunt van het devaluatieproces ligt, was Frankrijk oneindig veel zwaarder belast dan de meeste andere landen, toen het tot de nieuwe economische politiek overging. Het land heeft de tendens tot prijsstijging uit het tijdperk van het reflatie-experiment geërfd, terwijl het met een sterke niet gemakkelijk te onderdrukken onrust van de bevolking te kampen heeft. Onder den druk van drie factoren, welke tot stijging der prijzen leiden, nl. de sociale wetten, de onrust van de bevolking en tenslotte de gevolgen van de devaluatie, heeft het prijsniveau zich als volgt ontwikkeld:

1936	Groothandelsprijzen.					Kleinh. prijzen
	Alg. indexc. 100—1914	Binnenl. producten	Invoer- artikelen	Levens- middelen	Industr. producten	
Mei ..	377	421	299	405	354	456
Juni..	372	415	296	396	352	458
Juli ..	388	434	306	411	361	446
Aug. .	395	443	308	429	366	460
Sept. .	407	457	319	447	373	483
Oct. . .	452	486	391	473	434	504
Nov...	473	504	418	483	466	520
12 Dec.	482	512	428	495	474	—

Deze cijfers toonen duidelijk aan, dat sedert den zomer de druk van de prijsstijging op het Fransche bedrijfsleven zeer sterk was. Men ziet echter ook, dat de prijsverhoogingen van de twee laatste maanden de haussetendens niet hebben versterkt doch deze zich ongeveer in dezelfde mate verder heeft ontwikkeld als gedurende de aan de devaluatie voorafgaande maanden. Tenslotte blijkt, dat het devaluatiepercentage nog niet door de stijgende prijsbeweging is ingehaald en dat met name de kleinhandelsprijzen bij de groothandelsprijzen ten achter zijn gebleven. De prijsontwikkeling handhaaft zich derhalve nog steeds binnen zeer normale grenzen niettegenstaande de buitengewoon ongunstige omstandigheden. Zij toont zelfs bepaalde gunstige teekenen, zooals een naar

verhouding geringe verhooging van de prijzen der levensmiddelen, tegenover een sterke stijging van de industriële producten en een vermindering van de hussentendens gedurende de laatste weken.

Ondanks het feit, dat deze prijsontwikkeling het Fransche devaluatie-experiment nog geenszins schaadt, moet de Regeering in sterkere mate dan voorheen ingrijpen. De wijze van ingrijpen kan gezien de prijsstimuleerende factoren in twee groepen worden verdeeld. In de eerste plaats moeten de uit den reflatie-tijd overgenomen prijsstijgende tendenzen worden verzacht. Hierbij is gedacht aan de invoering van de 40-urige werkweek, welke bij de afnemende werkloosheid sociaal niet meer noodzakelijk schijnt. In de metaalindustrie en vermoedelijk ook in de textielindustrie zal de invoering voorloopig worden uitgesteld op grond van de eischen der industriële organisaties. Of de invoering later nog nuttig zal zijn, mag bij een voortduren van den economischen opbloei betwijfeld worden. Voorts schijnt de tijd nabij, dat de door de devaluatie ontstane tendenzen tot prijsstijging door een verdere vermindering van de protectiemaatregelen worden tegengegaan.

Voor alles heeft Frankrijk behoefte aan meer sociale rust. Men mag de heerschende sociale spanningen, waarmede ook het experiment van Roosevelt in den eersten tijd gepaard ging en welke toch tot een goed einde konden worden gebracht, niet overdrijven. Het afbreken van de onderhandelingen over de invoering van een soort scheidsgerecht, welke onder leiding van de regeering door de toporganisatie der werkgevers en de vakverenigingen werden gevoerd, toont evenwel aan, hoever het sociale vraagstuk nog verwijderd is van een bevredigende oplossing.

AANTEKENINGEN.

Hoe het inflatiegevaar in Japan werd bezworen. ¹⁾

Het is algemeen bekend, dat de Japansche defensie-uitgaven, vooral in de laatste jaren, onrustbarend zijn toegenomen. In verband met de gecompliceerdheid in den huidige en den te verwachten internationaal-politieke toestand zal in die toeneming vooralsnog geen verandering d.w.z. vermindering komen, integendeel, met groote zekerheid kan worden aangenomen, dat deze toeneming zich nog eenigen tijd zal blijven voortzetten.

Afgezien van de internationaal-politieke gevaren, die daaruit kunnen voortvloeien, doen zich bij verder doorgaan op dezen weg verschillende vragen voor, die menigeen met twijfel, zoo niet met vrees voor mogelijke catastrofes in de toekomst doen bevangen. Hoe is het mogelijk, dat leeningen — hier vrijwel uitsluitend voor bewapeningsdoeleinden — zijn uitgegeven tot het totale huidige bedrag zonder dat het opnemingsvermogen daarvoor zichtbaar verminderd is? Zal een verder voortgaan geen inflatie tot gevolg hebben, sterker nog, hoe is het gekomen, dat tot nog toe überhaupt geen inflatie is opgetreden?

Dat Japan tot nu toe nog niet te lijden heeft van de nadeelen, welke een inflatie met zich brengt, wordt o.m. aangetoond aan de hand van een vergelijking van zijn groothandelsprijzen met die van de Ver. Staten en Groot-Brittannië. De stijging blijkt in Japan het geringst te zijn in de ruim 3½ jaar na begin 1933. ²⁾

	Japan	Gr.-Brittannië	Ver. Staten
Eind Februari 1933	155.5	88.6	67.2
„ September 1936	187.4	108.5	108.6
Stijging	20.5%	22.5%	61.6%

Ten aanzien van het opnemingsvermogen is het interessanter na te gaan, op welke wijze de Japansche overheid het gevaar weet te bezweren. Elke nieuwe leening, die geplaatst wordt, wordt in haar geheel opge-

nomen door de centrale bank, die daardoor tot creatie van nieuw geld in staat wordt gesteld. Dit heeft tot gevolg toeneming van de deposito's en kasreserves van de particuliere banken, waarmee deze zich de staatsobligaties kunnen verschaffen. Hierdoor nu vloeit het nieuw-gecreëerde geld terug naar de centrale bank, waarmee de cirkelgang voltooid is. Indien de Regeering dan weer een nieuwe uitgifte wil plaatsen, heeft zij daarvoor weer gelegenheid en wel langs denzelfden weg. Op deze wijze zijn in den afgelopen tijd de leeningen geplaatst zonder dat het opnemingsvermogen werd geschaad.

Voor algemeene en speciale rekeningen samen, hebben de uitgaven van staatspapieren tusschen 1932 en September 1936 een bedrag van Yen 3.379.524.000 bereikt (in waarde van uitgifte), afgezien nog van de direct in betaling of aflossing gegeven obligaties. Neemt men hierbij in aanmerking de vermeerdering van schatkistcertificaten en rijstbiljetten, samen een bedrag van circa Yen 200.000.000 uitmakende gedurende de laatste 4½ jaar, dan komt men op een totaal na 1932 van Yen 3.579.000.000.

De obligatieportefeuille van de Bank van Japan is in dien tijd toegenomen met Yen 438.000.000, terwijl het publiek de rest heeft opgenomen. Ook van het bedrag, dat de Bank van Japan nam, had nog een deel aan het publiek verkocht kunnen worden, ware het niet, dat de Bank van Japan het noodig had gehad tengevolge van een vermindering van haar goudvoorraad met Yen 380 miljoen, tusschen 1930 en October 1936. Zonder hier iets anders tegenover te stellen zou de Bank genoodzaakt geweest zijn haar biljettencirculatie in te krimpen, en een deflatie was niet in overeenstemming met de behoeften van de Japansche industrie en financiën.

Door die ontzaglijke leeningen zou ongetwijfeld inflatie zijn opgetreden, indien niet bijzondere factoren zulks hadden voorkomen. Immers, het bij de plaatsing nieuw-gecreëerde geld komt niet via de bank-instellingen onmiddellijk terug bij de centrale bank, doch loopt verscheidene malen om in het gewone verkeer. De hierdoor oogenschijnlijk onafwendbare inflatie wordt evenwel bezworen door de aanmerkelijke vergroting van de productie van de laatste jaren.

Nu men de factoren kent, waardoor leeningen kunnen worden geplaatst zonder dat de anders daarmee inherente bezwaren zich doen gelden, komt de vraag naar voren of men ook straffeloos ongelimiteerd daarmee kan voortgaan. Het is duidelijk, dat dit niet raadzaam is, want al is men in staat om de aan de uitgaven verbonden bezwaren te omzeilen, toch doen zich daarbij tal van moeilijkheden voor. Het is nl. niet voldoende, dat de productie vergroot wordt, maar die vergroting moet zoodanig zijn, dat de waarde daarvan eenige malen grooter is dan de fiscale en schuldtoeneming. Bovendien moet zorgvuldig gewaakt worden voor een juiste variëteit in productie van consumptiegoederen, waarvoor vraag mag worden verwacht door de vergrootte geld-circulatie. Zou hierdoor de toeneming van de vraag zich echter richten op productie-goederen, dan wordt de harmonie tusschen de toekomstige productie en het verbruik van consumptiegoederen verstoord. Op deze wijze immers worden productie-factoren onttrokken aan de productie van consumptiegoederen. De hierdoor ontstane vermindering van het noodzakelijke aanbod kan alsdan, mede met de vergrootte geldcirculatie zelf, de inflatie niet meer tegenhouden.

Hierin nu liggen de groote gevaren van een verder voortgaan op dezen weg. En dat deze gevaren in de naaste toekomst zoal niet acuut dan toch in ieder geval grooter in omvang zullen worden, mag men verwachten tengevolge van de vermeerderde vraag voor bewapening. Zal alsdan Japan tusschen al die gevaren door den juiststen weg kunnen vinden en zooals tot nog toe, met succes inflatie kunnen voorkomen?

¹⁾ Ontleend aan een artikel in „The Oriental Economist” van November 1936.

²⁾ Als basis 100 is eind Januari 1913 genomen, behalve voor de Vereenigde Staten 1 Februari 1913.

De wijziging in de financiële en monetaire politiek van Polen.

De deflatiepolitiek, zooals zij vooral sedert den herfst van 1935 door de Regeering Koscialkowski werd gevoerd, heeft geen beslissend resultaat opgeleverd, aldus een artikel in „Der deutsche Volkswirt” van 18 December jl., waaraan wij het volgende ontleenen.

In het tijdvak, dat aan de beslissing omtrent de invoering van de deviezenreglementeering in Polen voorafging, waren er velen, die in plaats van de opheffing van het vrije deviezenverkeer een devaluatie van de Zloty bepleitten. Wanneer de Poolsche Regeering niettemin van een dergelijk middel heeft afgezien, toonde zij daarmede haar besluit, zooveel mogelijk te streven naar een bestendige en zekere binnenlandsche economische leiding en niet ter wille van een waarschijnlijk slechts korten tijd merkbare verbetering van de staatsfinanciën nieuwe gevaren te willen doen ontstaan. Bovendien heeft stellig het inzicht een rol gespeeld, dat ook bij devaluatie van de Zloty de opheffing van het vrije deviezenverkeer onvermijdelijk zou zijn. Want de moeilijkheden van den monetairen toestand vonden — na de totstandkoming van een evenwicht in de begrooting — naar oorzaak in de ongunstige ontwikkeling van de betalingsbalans van Polen, welke na het verminderen van de uitvoeroverschotten zoo groote tekorten te zien geeft, dat slechts door instelling van het transfer voor kapitaalverplichtingen en een algemeene reglementeering van het deviezenverkeer een constant afvloeien van goud en deviezen kan worden voorkomen. Een devaluatie van de Zloty kan hier geen oplossing brengen, omdat de uitvoerpositie van Polen tegenwoordig te ongunstig is, dan dat door den voorsprong in prijs, welke niet eens absoluut zeker uit een devaluatie zou voortvloeien, een werkelijk belangrijke toeneming van den afzet van Poolsche goederen in het buitenland zou ontstaan.

De binnenlandsche financiële politiek van Polen heeft na de invoering van de deviezenreglementeering eerst nog geen wijziging ondergaan. Men trachtte in de eerste plaats aan de beperking van de staatsuitgaven vast te houden en weigerde derhalve een actieve conjunctuurpolitiek, welke den inzet van groote overheidsmiddelen vereischte. Doch politieke en economische omstandigheden noopten op korten termijn de financiële politiek te wijzigen. De vrees voor de stabiliteit van de Poolsche valuta, welke sedert het einde van het jaar steeds duidelijker bleek, had niet alleen een kapitaalwegvloeiing naar het buitenland en een oppotting van goud en deviezen tengevolge, zij veroorzaakte tegelijkertijd een vlucht in zakelijke waarden, die in haar gevolgen tot een economisch belangrijke toeneming van de investeringen leidde. Deze investeringbeweging, welke nog door andere omstandigheden werd bevorderd, heeft in den zomer van 1936 in belangrijke mate tot toeneming van de bedrijvigheid bijgedragen. Het lag voor de hand, dat zij spoedig — wanneer de liquide middelen van het bedrijfsleven door de investeringen opgebruikt zouden zijn — tot staan moest komen en een nieuwe reactie met afstooten van werkkrachten tengevolge moest hebben, indien geen nieuwe middelen aan het bedrijfsleven zouden kunnen worden toegevoerd. Een dergelijke terugslag zou belangrijke politieke gevolgen hebben gehad, nadat juist verschillende ernstige onlusten van werklozen waren onderdrukt en ook onder de boerenbevolking een groote onrust bleek. Men besloot derhalve tot handhaving van de bedrijvigheid en tot steun en voortzetting van de economische opleving op grotere schaal overheidsmiddelen te gebruiken. De Regeering kondigde in Juni een vierjarenplan aan voor overheidsinvesteringen ter bestrijding van de werkloosheid, welk plan in het algemeen tot stimuleering van het bedrijfsleven moet dienen en daarbij in hoofdzaak die

werkzaamheden beoogt, welke uitvoering de weerbaarheid van het land vergroot. De Minister van Financiën en Vice-Minister-President Kwiatkowski, die onder Kosialkowski de deflatiepolitiek beslissend had beïnvloed, richtte het vierjarenplan aldus in, dat de inzet van de overheidsmiddelen in den eersten tijd vrij gering bleef en pas vanaf het tweede jaar zou toenemen, teneinde op deze wijze het evenwicht van de begrooting niet in gevaar te brengen en de credietmarkten niet opnieuw door de behoefte van de overheid te belasten. Uit de ontwikkeling van de bedrijvigheid en den toestand van de Poolsche industrie, inzonderheid de zware industrie, mag men afleiden, dat in de laatste maanden reeds in belangrijke mate door de overheid opdrachten, waarvan een groot deel waarschijnlijk bewapeningsorders, werden verstrekt. Dit heeft veel tot een verhooging van de industriële productie bijgedragen, temeer daar men na de devaluatie van den Franschen Franc weder aan de stabiliteit van de Zloty twijfelde en de neiging tot investeeing met de daardoor opnieuw veroorzaakte vlucht in goederen, nogmaals werd versterkt.

Deze ontwikkeling moest wel invloed uitoefenen op de muntpositie. Door de stijging van de industriële productie nam de invoerbehoefte toe, hetgeen er tenslotte toe leidde, dat de handelsbalans van Polen in de laatste maanden passief werd. Ondanks strenge handhaving van de deviezenbepalingen en ondanks het teruggrijpen op de geringe nog aanwezige buitenlandsche deposito's kon een verdere vermindering van den goudvoorraad van de Bank Polski — welke weliswaar binnen nauwe grenzen werd gehouden — niet worden voorkomen. Het dekkingspercentage van de circulatie en van de overige dadelijk opzegbare verplichtingen van de Bank daalde, bij een wettelijk minimum van 30 pCt., gedurende eenigen tijd tot nauwelijks 31.5 pCt. De binnenlandsche ontwikkeling was wellicht nog ernstiger. De gewone begrooting kon weliswaar in evenwicht worden gehouden en zelfs nog kleine overschotten aanwijzen, omdat dank zij de toenemende bedrijvigheid en de grotere omzetten ook de belastinginkomsten stegen. De middelen voor de suppletore overheidsuitgaven moesten uit andere bronnen vloeien. De grenzen voor uitbreiding van de circulatie waren nauw, doch werden zooveel mogelijk benut. Een gedurende eenigen tijd voelbare verlichting kon worden verkregen door verhooging van den omloop van pasmunt. Voorts werd weer een beroep gedaan op de financiële overheidsinstellingen, voor alles de postspaarbank en de instituten voor sociale verzekering, welke instellingen vroeger de credieten tot dekking van de begrootingstekorten moesten verschaffen en nu, na het herstel van het evenwicht der begrooting, de door den staat buiten de gewone begrooting benodigde vlottende middelen moesten opbrengen. Het is niet bekend of de overheidsopdrachten bovendien ook nog in belangrijke mate door wissels worden gefinancierd. Alles tezamen genomen, heeft deze middelenverschaffing tot een sterke inspanning van de circulatiebank en tegelijkertijd tot een schaarsch worden van de liquide middelen voor het particuliere bedrijfsleven geleid. Zoo viel in de laatste maanden een toeneming van den omloop aan betalingsmiddelen waar te nemen, gepaard gaande met een stagneeren, vaak zelfs met een vermindering van de credietverstrekking door particuliere banken.

Het samenvallen van de achteruitgaande deviezenpositie met het beroep uit het binnenland op de Bank Polski en op de credietmarkten, zou voor de Poolsche financiële en monetaire politiek fataal zijn geweest, indien men niet op de hulp van buitenlandsche credieten had kunnen rekenen. Door de devaluaties in September waren zowel de Poolsche particuliere als overheidsschuld aan het buitenland sterk verminderd; door den huidige noodtoestand, waardoor transfereering van leeningsdiensten en terugbetaling van credieten slechts in uitzonderings-

gevallen mogelijk was, trad evenwel geen directe ontspanning in. Van beslissende betekenis zijn hier de Fransche credieten, waarover de onderhandelingen thans zijn beëindigd, zoodat men in Polen op een spoedige ter beschikking stelling van de eerste bedragen rekent. Doordat de betaling van een aanzienlijk deel van de totale credieten, het contante quotum van het bewapeningscrediet, over vier jaren verdeeld is, zal Polen wel niet tot nieuwe, verderreikende maatregelen van financieel politiek aard overgaan. Door de regelmatige toevloeiing van credietmiddelen, welke tegelijkertijd zijn deviezenpositie zal versterken, wordt het echter in staat gesteld, zijn financieele politiek in haar huidige vorm voort te zetten, zonder daarbij voortdurend de stabiliteit van zijn valuta in gevaar te brengen.

ONTVANGEN BOEKEN.

Grondslagen der Moderne Reclame door E. B. W. Schuitema. (Den Haag 1936; H. P. Leopold's U.-M. N.V. Prijs ing. f 3.50, geb. f 4.50).

Dit boek wil allereerst aan allen, die zich in de reclame wenschen te bekwamen, een beknopte, maar toch grondige beschrijving van het vak geven en in de tweede plaats een gids zijn voor commercieele leiders, die nu dikwijls uit buitenlandse literatuur en tijdschriften tevergeefs trachten een juist beeld en overzicht van dit onderwerp te krijgen.

De schrijver staat midden in het zakenleven, zijn boek is dan ook niet een werk van zuiver theoretischen opzet, maar de schrijver heeft zijn beweringen overal getoetst aan de practijk. Het werk is overvloedig geïllustreerd met materiaal, dat advertentie-bureaux en adverteerders daarvoor beschikbaar hebben gesteld. Uit den inhoud: Algemeene gedragslijnen, marktanalyse, reclamepsychologie, de advertentie, postreclame, buitenreclame, drukwerken, filmreclame, radioreclame, etalages en etalagemateriaal, prijsvraagreclame, handelsmerk en mascotte, collectieve reclame.

Les méthodes de construction des Index-Numbers door Jules Lejeune. (Parijs 1935; Librairie du Recueil Sirey).

Dit werk, uitgegeven in de serie van de „Bibliothèque de l'École Supérieure de sciences commerciales et économiques de l'Université de Liège”, geeft een uitvoerige uiteenzetting over het doel en de aanwending van indexcijfers, de berekening ervan, prijzen en keuze van artikelen, gemiddelden, het wegen van indexcijfers, enz.

Algemeen Inleidend Verslag over de Economische heraanpassing van België (uit het „Arbeidsblad” van September 1936). Ministerie van Economische Zaken. Commissie van Nijverheidsoriëntering. (Brussel 1936; Militair Cartografisch Instituut).

Het doel van dit verslag is een overzicht te geven, welke problemen er na een jaar economisch herstel nog op een oplossing wachten en in welke richting de oplossing dient te worden gezocht. In dit verslag wordt zeer uitvoerig ingegaan op de elementen van een industriele aanpassingspolitiek.

Devaluatie-ervaringen in België door A. J. W. Renaud, accountant te Voorburg. (Haarlem 1936; De Erven F. Bohn N.V. Prijs f 0,50).

De in deze brochure neergelegde beschouwingen kwamen medio September gereed en zijn het resultaat van het door den schrijver, in opdracht van het Comité voor Devaluatie, in België ingestelde onderzoek. Toen Nederland op 26 Sept. een wijziging van zijn monetaire politiek aankondigde, was reeds tot publicatie besloten. Door deze uitgave wordt het Nederlandsche publiek in staat gesteld kennis te nemen van de ervaringen, welke men in een land, welks economische structuur in zooveel opzichten groote gelijkenis toont met de Nederlandsche, met de volstrekt noodzakelijke correctie van een te hoog opgedreven geldwaarde, heeft opgedaan.

Die Reichsautobahnen Grundsätzliches über Gestaltung und Baudurchführung herausgegeben vom Volk und Reich Verlag im Auftrage des Generalinspektors für das deutsche Strassenwesen. (Berlijn 1936; Volk und Reich Verlag).

Allerlei bijzonderheden over de Deutsche autowegen. geïllustreerd met fraaie foto's.

The demand for colonies. Territorial expansion, overpopulation and raw materials door Lionel Birch. (Londen 1936; League of Nations Union. Prijs 6 d.).

Achtereenvolgens worden de eischen van Duitschland, Italië en Japan besproken, en gegevens vermeld, welke op de bevolking en de werkloosheid in deze landen betrekking hebben. Het bekende argument van vrijen toegang tot de grondstoffen voor alle landen wordt uitgewerkt en de moeilijkheden, welke hierbij bestaan, worden besproken. Nadrukkelijk wordt op een vrijer ruilverkeer aangedrongen.

Raw materials and colonies. Londen 1936; The Royal Institute of International Affairs. Prijs 2 s. 6 d.).

Verduidelijkt door veel tabellen, worden de wereldproductie en de koloniale productie van de grondstoffen behandeld. De eischen van de drie „dissatisfied” rijken worden belicht en het aandeel van de verschillende landen in de productie van grondstoffen bepaald. Door het vele feitenmateriaal betreffende de verschillende grondstoffen geeft het werkje een goed overzicht.

Grondstoffen en politiek door Dr. Jan Romein. Tweede druk. (Amsterdam 1936; De Wereldbibliotheek N.V. Prijs ing. f 0.75; geb. f 1.—).

Schr. geeft achtereenvolgens een verhandeling over katoen, petroleum, rubber en staal.

Hij wijst erop, dat wij hier met een politiek probleem te maken hebben, nl. hoe die maatschappijvorm te bereiken, welke de beste voorwaarden biedt voor een plan-economie en dus ook voor een practisch uitvoerbaar internationaal beheer van de grondstoffen. Deze maatschappijvorm moet volgens schr. de socialistische zijn.

Der Bleihandel mit Berücksichtigung des Handels mit Bleierzen und Bleifabrikaten door Dr. Miran Kenk. Heft 15 der Betriebswissenschaftlichen Forschungen des Wirtschaftsverkehrs. (Weenen 1936; Verlag Julius Springer. Prijs R.M. 3.20).

Richtlijnen voor saneering van het bouwvak door Architect Ide Bloem, voorzitter van de R.K. Stichting het bouwmeestergild gewestelijke kring „Tilburg”. (Tilburg 1936; Het Bouwmeestersgild. Prijs f 0.60).

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20-26 Dec. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	20-26 Dec. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	17.101	995.493	982.139	348	10.291	18.851	1.005.784	1.000.990
Rogge	391	257.565	243.737	—	1.976	701	259.541	244.438
Boekweit	350	24.210	26.357	—	350	100	24.560	26.457
Maïs	23.635	820.341	803.957	250	146.835	127.200	967.176	931.157
Gerst	359	322.742	365.535	1.097	29.013	32.270	351.755	397.805
Haver	500	111.481	148.520	—	4.081	1.660	115.562	150.180
Lijnzaad	4.237	277.577	168.953	—	174.170	325.693	451.747	494.046
Lijnkoek	2.300	52.928	47.721	—	375	—	53.303	47.721
Tarwemeel	495	37.103	20.859	125	10.243	7.155	47.346	28.014
Andere meelsoorten	465	36.643	32.905	—	1.136	3.541	37.779	36.446

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon 4 1/2 5 Mei '36
Bk. (Bel. Binn. Eff. 2 1/2 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 2 3 Dec. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Feb. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 4 7 Dec. '36
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 2 15 Oct. '36
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4 1/2 15 Dec. '34	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 4 1/2 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio 3.285 7 Apr. '36
Dantzig 5 21 Oct. '35	Weenen 3 1/2 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau ... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1 1/2 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1936				1935	1934	1914
	24 Dec.	21/24 Dec.	14/19 Dec.	7/12 Dec.			
Amsterdam							
Partic. disc.	1/2	1/2-5/8	5/8-11/16	15/16-11/16	3/4-3/8	1/2	3/8-3/16
Prolong.	13/4	13/4	11/2-3/4	11/4-1/2	3/4-4	1	2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 1/2-2
Partic. disc.	3/4-9/16	3/4-13/16	7/8-11/16	13/16-11/16	3/4-13/16	1/2-5/8	4 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld	—	—	27/8-3/8	29/4 3 1/4	2-3	4-1/2	—
Maandgeld	—	—	2 3/4-3	2 3/4-3	3-1/4	3 1/4-4	—
Part. disc.	—	—	3	3	3	3 1/2	2 1/8-1/2
Warenw...	—	—	4-1/2	4-1/2	4-1/4	4-1/4	—
New York							
Daggeld 1)	1	1	1	1	3/4	1	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	3/16	1/16	—

1) Koers van 24 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
22 Dec. 1936	1.82 3/8	8.97 1/8	73.45	8.53	30.87	100 1/16
23 " 1936	1.82 1/16	8.97 1/4	73.50	8.53 1/4	30.83	100 1/16
24 " 1936	1.82 3/8	8.96 3/4	73.50	8.52 3/4	30.82	100 1/16
25 " 1936	—	—	—	—	—	—
26 " 1936	—	—	—	—	—	—
28 " 1936	1.82 3/8	8.97 1/8	73.50	8.53 1/4	30.81	100 1/16
Laagste d.w. 1)	1.82 3/8	8.96 1/4	73.37 1/2	8.52	30.78	100 1/16
Hoogste d.w. 1)	1.83	8.97 1/2	73.52 1/2	8.54	30.90	100 3/8
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
22 Dec. 1936	41.98	—	6.42 1/2	—	—	—
23 " 1936	41.99	—	6.42 1/2	—	—	—
24 " 1936	41.98	—	6.41	—	—	—
25 " 1936	—	—	—	—	—	—
26 " 1936	—	—	—	—	—	—
28 " 1936	41.98	—	6.40	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.92 1/2	34.60	6.35	—	—	—
Hoogste d.w. 1)	42.02 1/2	34.75	6.45	1.60	9.80	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
22 Dec. 1936	46.25	40.02 1/2	45.07 1/2	3.96	56 1/2	1.82 3/8
23 " 1936	46.27 1/2	40.07 1/2	45.10	3.96	56	1.83
24 " 1936	46.25	40.05	45.07 1/2	3.96	56	1.82 3/8
25 " 1936	—	—	—	—	—	—
26 " 1936	—	—	—	—	—	—
28 " 1936	46.27 1/2	40.07 1/2	45.10	3.96	56	1.82 3/8
Laagste d.w. 1)	46.20	39.97 1/2	45.02 1/2	3.93	55 1/2	1.82 3/8
Hoogste d.w. 1)	46.32 1/2	40.07 1/2	45.12 1/2	3.98	56 1/2	1.83 3/8
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
22 Dec. 1936	4,91 3/32	4,67 1/2	40,23 1/2	54,75
23 " 1936	4,917 1/32	4,67 1/4	40,24	54,76
24 " 1936	4,919 1/32	4,67 1/2	40,24	54,75
25 " 1936	—	—	—	—
26 " 1936	4,919 1/32	4,67 1/2	40,24	54,75
28 " 1936	4,919 1/32	4,67 1/2	40,24	54,76
30 Dec. 1935	4,93	6,61 1/2	40,26	67,92
Muntpariteit..	4,86	3,90 5/8	23,81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	12 Dec. 1936	19 Dec. 1936	21/24 Dec. '36 Laagste	24 Dec. 1936 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/11 1/8	1/11 1/8
Budapest 1)..	Pen. p. £	27	27	26	27
Buenos Aires*	p. peso p. £	16.25	16.05	16.00	16.10
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/65 1/32	1/65 1/32	1/6 3/8	1/6 3/8
Instambul ..	Piast. p. £	613	612	613	613
Hongkong ...	Sh. p. \$	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16
Kobe	Sh. p. yen	1/131 1/32	1/131 1/32	1/131 1/32	1/131 1/32
Lissabon....	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18
Montevideo *)	d. per £	26 3/4	26 3/4	26 1/2	27
Montreal ..	\$ per £	4.89 3/4	4.90 3/8	4.90	4.91
Rio d. Janeir. 4)	d. per Mil.	2 1/16	2 1/16	2 29/32	2 31/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 1/16
Singapore ..	id. p. \$	2/45 1/32	2/45 1/32	2/45 1/32	2/45 1/32
Valparaiso 5).	\$ per £	131 1/2	131 1/2	131 1/2	131 1/2
Warschau ..	Zl. p. £	26	26	25 1/2	26 1/2

1) Office. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Office. not. 15 Jan. gem. not., welk imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Office. not. 6 Oct. 39 1/8. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste "export" notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

	Londen 1) N.York 2)	Londen
22 Dec. 1936..	21 1/4	45
23 " 1936..	20 3/4	44 3/4
24 " 1936..	21 1/8	45
25 " 1936..	—	—
26 " 1936..	—	—
28 " 1936..	21 1/4	45 1/4
30 Dec. 1935..	22 1/8	49 3/4
27 Juli 1914..	24 1/16	59

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Dec. 1936	23 Dec. 1936
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 58.280.767,63	f 92.734.664,22
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ult. November 1936 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 365,49	" 606.826,52
Idem aan Suriname	" 86.846.802,48	" 82.746.188,32
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 13.030.629,13	" 12.969.644,38
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 113.991.116,21	" 113.006.151,33
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	" 39.226.396,26	" 36.311.967,68
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	" 9.273.287,73	" 2.629.288,29
	" 28.120.000,—	" 1.670.000,—
Verplichtingen		
Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 439.218.000,—	f 439.213.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 41.130.000,—	" 41.130.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.151.271,50	" 1.150.799,50
Schuld op ultimo November 1936 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	" 997.966,93	" 997.966,93
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.212.275,03	" 1.215.875,67
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	" 2.499.871,33	" —
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	" 88.918.346,43	" 90.257.151,74
Id. aan diverse instellingen 1)	" 2.000.000,—	" 3.500.000,—
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 58.872.164,91	" 58.475.325,44

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	19 Dec. 1936	26 Dec. 1936
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	f 397.000,—	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" 217.000,—	" 456.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 82.088.000,—	" 75.022.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 4.250.000,—	" 4.250.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 2.000.000,—	" 2.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.514.000,—	" 1.514.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 628.000,—	" 488.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	" 690.000,—	" 690.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	" —	" 797.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 19 Dec. 1936 f 43.002.000,—.		

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
28 Nov. 1936..	693	1.103	526	689	1.513
21 " 1936..	693	973	531	691	1.505
14 " 1936..	691	1.054	518	682	1.502
7 " 1936..	691	1.079	560	677	1.502
31 Oct. 1936..	707	1.169	519	678	1.495
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluip. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		WITTE KOOL		UIEN		ROODE KOOL		RUND-VLEESCH		VARKENS-VLEESCH	
	Blanca loco Rotterdam/A'dam per 100 kg. 2)	%	74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. 3)	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.	%	64/65 La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. 4)	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.	%	1-5 pond Broek op Langendijk	%	gewoon per 100 kg Broek op Langendijk	%	1-5 pond Broek op Langendijk	%	(versch) per 100 kg Rotterdam	%	(versch) per 100 kg Rotterdam	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ⁶	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ⁶	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,0	77,50	100,0
1929	12,25	71,2	10,87 ⁶	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12 ⁵	120,2
1930	9,67 ⁵	56,3	6,22 ⁵	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,2	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ⁵	30,4	4,62 ⁵	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02 ⁵	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	29,7	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
1934	3,67 ⁵	21,4	3,32 ⁵	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	2,23	71,0	1,89	14,3	3,04	17,6	61,50	66,1	46,65	60,2
1935	4,12 ⁵	24,0	3,07 ⁵	23,5	61,00	26,3	68,00	28,8	131,75	28,5	3,21	48,6	2,58	19,5	5,25	30,5	48,12 ⁵	51,7	45,62 ⁵	66,6
Jan. 1935	3,30	19,2	3,52 ⁵	27,0	74,25	32,1	89,25	37,8	137,25	29,7	1,13	24,8	2,59	19,5	2,89	16,8	53,62 ⁵	57,7	45,62 ⁵	58,9
Febr. "	3,20	18,6	3,37 ⁵	25,8	68,00	29,4	71,25	30,2	124,25	26,9	0,91	20,0	2,14	16,2	4,26	24,7	51,90	55,8	47,55	61,4
Maart "	3,20	18,6	3,07 ⁵	23,5	67,75	29,3	64,00	27,1	120,50	26,1	0,88	19,3	2,92	22,0	7,69	44,6	51,40	55,3	51,20	66,1
April "	4,07 ⁵	23,7	2,95	22,6	70,75	30,6	66,75	28,0	125,00	27,0	—	—	—	—	—	—	51,92 ⁵	55,8	50,25	64,8
Mei "	4,05	23,5	2,90	22,2	60,00	25,9	67,25	28,5	125,50	27,1	—	—	—	—	—	—	50,80	54,6	48,50	62,6
Juni "	4,02	23,4	2,90	22,2	57,50	24,8	75,00	31,8	124,25	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	46,12 ⁵	59,5
Juli "	3,92 ⁵	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	47,37 ⁵	61,1
Aug. "	4,25	24,7	2,62 ⁵	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	—	—	—	—	—	—	44,80	48,2	52,55	67,8
Sept. "	4,75	27,6	3,—	22,9	55,75	24,1	64,50	27,3	139,50	30,2	—	—	—	—	—	—	43,37 ⁵	46,6	56,62 ⁵	73,1
Oct. "	4,95	28,8	3,35	25,6	57,75	24,9	64,75	27,4	142,75	30,9	—	—	—	—	—	—	46,07 ⁵	49,5	64,62 ⁵	83,4
Nov. "	4,65	27,0	3,20	24,5	55,00	23,8	59,75	25,3	137,75	29,8	3,83	84,2	2,65	20,0	—	—	42,75	46,0	56,85	73,4
Dec. "	5,15	29,9	3,40	26,0	56,75	24,5	60,75	27,0	146,50	31,7	4,32	94,9	2,59	19,5	6,17	35,8	44,75	48,1	52,25	67,4
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52 ⁵	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	4,47	98,2	2,26	17,1	6,41	37,2	44,—	47,3	50,87 ⁵	65,6
Febr. "	5,22 ⁵	30,4	3,40	26,0	55,25	23,9	64,50	27,3	152,50	33,0	4,50	98,9	2,59	19,5	7,43	43,1	43,77 ⁵	47,1	48,25	62,3
Maart "	5,22 ⁵	30,4	3,50	26,8	59,50	25,7	69,75	29,6	150,00	32,4	6,60	145,1	3,05	23,0	9,06	52,6	45,75	49,2	46,57 ⁵	60,1
April "	5,17 ⁵	30,1	3,45	26,4	64,00	27,6	70,00	29,7	147,25	31,8	—	—	—	—	—	—	48,50	52,1	45,37 ⁵	58,6
Mei "	5,12 ⁵	29,8	3,17 ⁵	26,6	63,75	27,5	72,25	30,6	147,75	31,9	—	—	—	—	—	—	51,60	55,5	44,30	57,2
Juni "	5,05	29,4	3,45	26,4	66,00	28,5	71,50	30,3	154,00	33,3	—	—	—	—	—	—	54,15	58,2	46,25	59,7
Juli "	5,62 ⁵	32,7	3,65	27,9	71,75	31,0	74,75	31,7	162,50	35,1	—	—	—	—	—	—	57,35	61,7	47,75	61,6
Aug. "	6,35	36,9	4,02 ⁵	30,8	84,00	36,3	88,00	37,3	170,00	36,8	—	—	—	—	—	—	60,40	64,9	50,20	64,8
Sept. "	6,50	37,8	4,40	33,7	85,00	36,7	88,00	37,3	166,75	36,1	—	—	—	—	—	—	61,05	65,6	51,87 ⁵	66,9
Oct. "	8,80	51,2	6,02 ⁵	46,1	97,50	42,1	120,50	51,1	199,75	43,2	—	—	—	—	—	—	58,85	63,3	52,30	67,5
Nov. "	8,55	49,7	5,72 ⁵	43,8	89,50	38,7	121,50	51,5	193,00	41,7	0,85	18,7	1,60	12,1	—	—	56,—	60,2	49,87 ⁵	64,4
Dec. "	7,80	45,3	6,20	47,4	94,50	40,8	126,50	53,6	195,00	42,2	0,80	17,6	1,37	10,3	1,45	8,4	57,— ⁵	61,3	49,50 ⁵	63,0
14 "	8,05	46,8	6,75	51,6	97,50	42,1	128,00	54,2	200,00	43,2	0,80	17,6	1,46	11,0	1,44	8,4	60,— ⁵	64,5	49,25 ⁵	63,5
21 "	8,35	48,5	7,37 ⁵	56,4	98,50	42,5	131,00	55,5	204,50	44,2	0,86	18,9	1,38	10,4	1,54	8,9	60,— ⁵	64,5	49,50 ⁵	63,9
28 "	8,50	49,4	7,60	58,1	97,50	42,1	130,50	55,3	204,00	44,1	—	—	—	—	—	—	60,— ⁵	64,5	49,25 ⁵	63,5

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 20 Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74/5 kg Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN		PETROLEUM		BENZINE		KATOEN			WOL		WOL		KOE-HUIDEN		KALK-SALPETER				
	Westfaalsche/Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.	%	Mid. Contin. Crude 33 t/m. 33.90 Bè s. g. per barrel	%	Gulf exp. 64/66 ⁹ cts. per U.S. gallon	%	Middling locoprijzen New-York per lb.	F. G. F. Sakellarides Liverpool	G. F. No. 1 Oomra Liverpool	Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	Koe-huiden Gaaf, open kop 57-61 pnd.	Kalk-salpeter Gld. per 100 kg netto	%	%	%	%			
1925	10,80	100,0	4,16 ⁵	100,0	36,85	100,0	57,7	100,0	147,5	100,0	47,1	100,0	277,2	100,0	148,7	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	4,68 ⁵	112,5	33,85	91,9	43,5	75,5	81,8	55,5	31,8	67,4	238,1	85,9	124,7	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	3,22 ⁵	77,4	36,85	100,0	43,4	75,3	84,6	57,3	36,6	77,8	244,4	88,2	133,6	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	2,97 ⁵	71,4	24,75	67,2	49,6	86,0	96,8	65,6	37,9	80,4	259,6	93,6	153,7	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	3,05	73,2	24,80	67,3	47,5	82,4	85,9	58,2	33,2	70,5	196,6	70,9	127,3	85,6	32,25	92,9	10,60	88,0
1930	11,35	105,1	2,78	66,7	21,75	59,0	33,6	58,3	60,5	41,0	19,8	41,9	134,8	48,6	81,9	55,1	25,36	73,1	9,84	82,3
1931	10,05	93,1	1,44	34,5	12,50	33,9	21,3	37,0	36,9	25,0	15,5	33,0	108,4	39,1	60,5	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	2,01	48,2	11,16	30,3	16,0	27,7	26,3	17,8	15,7	33,3	80,6	29,1	42,8	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	1,11 ⁵	26,8	8,95	24,3	16,7	29,0	25,9	17,5	14,0	29,7	97,0	35,0	47,9	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
1934	6,20	57,4	1,56	37,5	7,14	19,4	18,2	31,6	26,8	18,2	13,5	28,7	97,0	35,0	51,7	34,7	12,07	34,8	6,11	50,9
1935	6,05	56,0	1,55	37,2	7,49	20,3	17,5	30,3	26,0	17,6	14,9	31,7	84,4	30,5	42,8	28,8	12,54	36,1	5,89	49,1
Jan. 1935	6,05	56,0	1,55	37,2	7,38	20,0	18,7	32,5	27,1	18,4	15,1	32,0	74,3	26,8	41,6	28,0	10,75	31,0	6,15	51,3
Febr. "	6,05	56,0	1,55	37,2	6,82	18,5	18,6	32,3	26,4	17,9	15,1	32,1	70,6	25,5	39,1	26,3	10,50	30,3	6,20	51,7
Maart "	5,90	54,6	1,54	36,9	6,80	18,4	16,9	29,2	24,4	16,6	14,1	29,8	69,3	25,0	37,8	25,4	10,25	29,5	6,25	52,1
April "	6,00	55,6	1,56	37,5	7,42	20,1	17,5	30,3	24,6	16,7	14,6	30,9	74,3	26,8	40,3	27,1	10,75	31,0	6,30	52,6
Mei "	6,05	56,0	1,54	36,9	7,38	20,0	18,1	31,4	25,0	16,9	15,5	32,8	80,6	29,1	42,8	28,8	11,75	33,9	6,30	52,6
Juni "	6,05	56,0	1,54	36,9	7,81	21,2	17,4	30,1	24,3	16,5	15,0	31,9	8							

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

	ZUIVEL EN EIEREN										METALEN												
	BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering	BOTER p. kg Heffing Crisis Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/jmerk per 50 kg.	EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton	GIETRIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce											
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	cts.	%			
1925	2,31	100,0	56,—	100,0	9,18	100,0	751,00	100,0	440,75	100,0	3168,50	100,0	44,25	100,0	40,50	100,0	100,0	437,75	100,0	51,75	100,0	162,00	100,0
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	702,50	93,5	376,00	85,3	3519,50	111,1	52,25	118,5	41,50	102,5	413,00	94,3	51,75	100,0	144,50	89,3	
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	674,00	89,7	292,75	66,4	3511,50	110,8	44,25	100,0	39,00	96,3	344,75	78,8	51,75	100,0	134,75	83,3	
1928	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	772,00	102,8	254,75	57,8	2749,75	86,8	40,00	90,4	38,00	93,5	305,75	69,9	51,75	100,0	131,25	81,1	
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	916,00	121,9	281,25	63,8	2465,75	77,8	42,75	96,6	41,50	102,6	301,00	68,8	51,75	100,0	123,25	76,2	
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	661,25	88,0	218,75	49,6	2121,25	54,3	40,50	91,8	36,00	88,8	204,00	46,6	51,75	100,0	89,75	55,4	
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	438,75	58,4	145,75	33,1	1331,50	42,0	33,25	75,3	28,75	70,9	139,50	31,9	51,75	100,0	67,50	41,6	
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	276,50	36,8	104,00	23,6	1175,00	37,1	25,50	57,5	22,50	55,2	118,50	27,1	51,75	100,0	65,00	40,1	
1933	0,61	26,4	20,20	36,1	3,71	40,4	267,75	35,6	95,25	21,6	1596,00	50,4	24,75	56,2	21,25	52,2	128,50	29,4	51,75	100,0	62,25	38,5	
1934	0,45	19,5	18,70	33,4	3,45	37,6	226,50	30,2	82,00	18,6	1718,00	54,2	24,25	54,8	20,25	50,1	102,25	23,4	51,75	100,0	65,75	40,7	
1935	0,49	21,2	14,85	26,3	3,20	34,9	230,75	30,7	103,75	23,5	1631,50	51,5	24,00	54,1	20,25	50,2	102,75	23,5	51,75	100,0	89,25	55,1	
Jan. '35	0,58	25,1	14,95	26,7	3,12 ⁶	34,0	205,00	27,3	75,75	17,2	1676,50	52,9	24,00	54,1	20,75	51,5	88,75	20,4	51,75	100,0	74,25	45,9	
Feb. "	0,52	22,5	14,37 ⁶	25,7	3,20	34,9	196,00	26,1	75,00	17,0	1650,50	52,1	24,00	54,1	20,75	51,5	86,75	19,8	51,75	100,0	74,75	46,1	
Mrt. "	0,37	16,0	10,26 ³	13,30	23,8	27,4	198,50	26,4	77,25	17,5	1503,75	47,5	23,00	52,1	20,50	50,4	84,75	19,4	51,75	100,0	79,50	49,0	
Apr. "	0,37	16,0	11,50	20,5	2,31 ⁵	25,2	222,75	29,6	88,00	20,0	1585,50	50,0	23,25	52,7	20,25	50,0	91,25	20,9	51,75	100,0	91,75	56,6	
Mei "	0,34	14,7	11,10	11,85	21,2	2,38 ⁵	26,0	242,00	100,75	22,9	1636,75	51,7	23,50	53,4	20,25	50,0	106,25	24,3	51,75	100,0	100,75	62,3	
Juni "	0,41	17,7	11,95	21,3	2,41 ⁵	26,3	227,50	30,3	103,75	23,5	1649,00	52,0	24,00	54,1	20,25	50,0	103,50	23,6	51,75	100,0	99,00	61,1	
Juli "	0,44	19,0	12,37 ⁵	22,1	2,54	27,7	227,75	29,8	104,75	23,7	1701,00	53,7	24,00	54,1	20,25	50,0	102,75	23,5	51,75	100,0	92,25	57,0	
Aug. "	0,46	19,9	10,75 ⁵	15,10	27,0	3,31 ⁵	36,1	239,00	115,50	26,2	1641,00	51,8	24,25	54,8	20,25	50,0	108,00	24,7	51,75	100,0	90,00	55,6	
Sept. "	0,58	25,1	0,97	20,25	36,2	3,16	34,4	248,25	117,75	26,7	1636,25	51,6	24,00	54,1	20,25	50,0	113,75	26,0	51,75	100,0	88,50	54,7	
Oct. "	0,65	28,1	0,89	19,87 ⁵	35,5	3,95	43,0	256,25	135,00	30,6	1656,25	52,3	24,00	54,1	20,25	50,0	121,25	27,7	51,75	100,0	88,75	54,9	
Nov. "	0,59	25,5	0,94	16,90	30,2	4,69	51,1	255,50	130,50	29,6	1641,75	51,8	24,50	55,5	20,25	50,0	118,50	27,1	51,75	100,0	88,50	54,7	
Dec. "	0,57	24,7	0,95	15,80	28,2	4,60	50,1	255,50	121,25	27,5	1597,50	50,4	24,75	56,2	20,25	50,0	110,00	25,2	51,75	100,0	77,25	47,7	
Jan. '36	0,57	24,7	0,95	16,80	30,0	4,04	44,0	252,00	112,50	25,5	1516,50	48,0	24,75	56,2	20,25	50,0	106,25	24,3	51,75	100,0	60,50	37,4	
Feb. "	0,61	26,4	0,92 ⁵	17,37 ⁵	31,0	3,37 ⁵	36,8	256,25	116,75	26,5	1493,50	47,1	24,75	56,2	20,25	50,0	111,00	25,4	51,75	100,0	60,25	37,2	
Mrt. "	0,46	19,9	1,04	17,70	31,6	2,69	29,3	261,75	120,75	27,3	1544,25	48,7	24,75	56,2	20,25	50,0	116,75	26,7	51,75	100,0	59,50	36,8	
Apr. "	0,44	19,0	1,02 ⁵	16,82 ⁵	30,0	2,49	27,1	269,50	117,25	26,6	1522,75	48,1	24,75	56,2	20,25	50,0	110,75	25,3	51,75	100,0	61,00	37,7	
Mei "	0,47	20,3	0,99	18,75	33,5	2,52	27,5	270,25	114,75	26,0	1495,50	47,2	25,00	56,8	20,25	50,0	108,00	24,7	51,75	100,0	62,25	38,5	
Juni "	0,57	24,7	0,89	20,20	36,1	2,69	29,3	268,50	110,50	25,1	1358,25	42,9	25,00	56,8	20,25	50,0	105,50	24,1	51,75	100,0	60,75	37,5	
Juli "	0,60	26,0	0,81 ⁵	19,35	34,9	2,91	31,7	275,25	117,75	26,7	1382,00	43,6	27,00	61,0	20,25	50,0	101,00	23,1	51,75	100,0	60,50	37,4	
Aug. "	0,62	26,8	0,80	17,87 ⁵	31,6	3,31 ⁵	36,1	282,50	123,75	28,1	1358,75	42,9	27,00	61,0	20,25	50,0	101,00	23,1	51,75	100,0	59,75	37,0	
Sept. "	0,58	25,1	0,79	16,25	29,0	3,63	39,5	289,75	134,50	30,3	1459,00	46,0	27,25	61,6	20,25	50,0	104,25	23,8	51,75	100,0	60,75	37,5	
Oct. "	0,63	27,3	0,77 ⁵	17,55	31,3	4,85	52,8	374,75	169,00	38,5	1847,75	48,6	33,50	75,7	27,75	68,5	135,00	30,8	65,25	126,0	75,75	46,8	
Nov. "	0,70	30,3	0,78	16,07 ⁵	28,7	5,15	56,1	397,75	196,25	44,5	2079,75	65,6	33,75	76,3	29,25	72,2	149,00	34,0	64,50	124,6	79,50	49,1	
7 Dec. "	0,68 ⁹	29,4	0,80	16,— ⁹	28,6	4,85	52,8	394,00	205,75	46,7	2044,50	64,5	36,50	82,5	32,75	80,9	147,75	33,8	64,—	127,6	80,00	49,4	
14 "	0,68 ¹⁰	29,4	0,80	15,75 ¹⁰	28,1	4,50	49,0	406,25	232,00	52,6	2077,75	65,6	36,50	82,5	32,75	80,9	161,50	36,9	64,—	123,7	80,25	49,5	
21 "	0,65 ¹¹	28,1	0,85	15,— ¹¹	26,8	4,10	44,7	422,00	244,75	55,5	2086,50	65,9	36,25	81,9	32,50	80,2	170,00	38,8	63,50	122,7	79,50	49,1	
28 "	0,62 ¹²	26,8	0,85	15,— ¹²	26,8	4,00	43,6	437,25	253,00	57,4	2094,75	66,1	36,25	81,9	32,50	80,2	170,50	38,9	63,50	122,7	79,50	49,1	

5 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1936 80 kg. La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. 1) kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 4) Tot Jan. 1928 Maltling; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russische. 5) 4 Dec. 6) 12 Dec. 7) 18 Dec. 8) 26 Dec. 9) 3 Dec. 10) 10 Dec. 11) 17 Dec. 12) 23 Dec. 13) 11 Dec. 14) 24 Dec.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER			
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .	STEENEN		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.	RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.	THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		Grondstoffen	Koloniale producten							
	f	%	f	%	f	%	f	%	cts.	%	f	%	f	%	cts.	%				
1925	159,75	100,0	15,50	100,0	19,—	100,0	25,71	100,0	35,87 ⁵	100,0	61,375	100,0	1,80	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	29,65	115,3	34,— ^{94,8}	94,8	55,375	90,2	1,21	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	98,0	102,6
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	41,14	160,0	32,62 ⁵	90,9	46,875	76,4	0,93	51,6	19,12 ⁵	102,0	82,75	97,9	87,5	109,1
1928	151,50	94,8	12,—	77,4	18,50	97,4	34,64	134,9	31,87 ⁵	88,9	49,625	80,9	0,54	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,8	97,4
1929	146,00	91,4	14,—	90,3	21,25	111,8	27,73	107,9	27,37 ⁵	76,3	50,75	82,7	0,52	28,8	13,—	69,3	69,25	82,0	81,9</	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 December 1936.

Activa.			
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f 21.040.919,53	sels, Prom. (Bijbnk. ,, 252.208,36		
enz. in disc. (Ag.sch. ,, 1.927.988,—	f	23.221.115,94	
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f	2.274.000,—	
Idem eigen portef. f 2.274.000,—			
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel. ,,		2.274.000,—	
Beleeningen (Hfdbk. f 279.610.297,83 ¹⁾	Bijbnk. ,, 5.526.332,72		
incl. vrsch. in rek.-crt. (Ag.sch. ,, 35.025.045,98	f	320.161.676,53	
Op Effecten	f 317.073.472,09 ¹⁾		
Op Goederen en Spec. ,,	3.088.204,44	320.161.676,53 ¹⁾	
Voorschotten a. h. Rijk			
Munt, Goud	f 124.107.080,—		
Muntmat., Goud ..	595.450.120,23		
	f 719.557.200,23		
Munt, Zilver, enz. ,,	18.105.477,48		
Muntmat., Zilver ..		737.662.677,71 ¹⁾	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		39.640.744,13	
Gebouwen en Meub. der Bank		4.600.000,—	
Diverse rekeningen		5.640.310,55	
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5/32, S. No. 221) ,,		11.958.329,12	
	f	1.145.158.853,98	

Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		3.105.769,04	
Bijzondere reserve ..		6.300.000,—	
Pensioenfonds		10.289.940,67	
Bankbiljetten in omloop		792.385.100,—	
Bankassigatiën in omloop		38.805,84	
Rek.-Cour. f Het Rijk f 93.633.318,89			
saldo's: { Anderen ,, 216.454.402,61		310.087.721,50	
Diverse rekeningen		2.951.516,93	
	f	1.145.158.853,98	
Beschikbaar metaalsaldo	f	297.593.814,02	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		743.984.535,—	
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht			

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... f 68.518.450,—
²⁾ Waarvan in het buitenland..... " 35.087.959,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
28 Dec. '36	124.107	595.450	792.385	310.127	297.594	67
21 ,, '36	124.107	545.426	776.873	267.160	272.282	66
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
28 Dec. 1936	23.221	—	320.162	2.274	5.640
21 ,, 1936	21.991	—	311.530	2.274	5.707
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
26 Dec. '36 ²⁾	106.050		162.370	34.240	27.406
19 ,, '36 ²⁾	105.660		162.890	32.800	27.384
28 Nov. 1936	88.565	17.680	159.885	25.841	31.955
21 ,, 1936	88.565	18.017	158.849	25.614	32.797
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
26 Dec. '36 ²⁾	1.930	71.680	29.670	54	
19 ,, '36 ²⁾	1.690	71.520	29.450	54	
28 Nov. 1936	2.641	10.241	53.470	15.919	57
21 ,, 1936	2.796	10.188	53.150	14.584	58
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
16 Dec. 1936	314.340	467.695	45.965	6.743	20.761
9 ,, 1936	249.315	458.852	49.808	8.146	20.925
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
16 Dec. '36	89.088	10.427	96.152	38.757	46.645	32,1
9 ,, '36	81.718	17.491	86.985	38.884	50.463	35,2
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v.d. Staat
18 Dec. '36	60.359	569	4	9.720	1.452	5.445	3.200
11 ,, '36	60.359	571	7	9.385	1.458	5.193	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v.d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
18 Dec. '36	5.640	2.398	86.598	111	1.967	11.225
11 ,, '36	5.640	2.601	86.779	138	1.948	9.648
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHSE RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. (circ. banken ¹⁾)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Dec. 1936	66,4	28,2	5,2	4.617,4	56,7
7 ,, 1936	66,4	28,3	5,5	4.695,4	57,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Dec. 1936	220,4	702,2	4.567,9	667,9	300,7
7 ,, 1936	219,4	661,6	4.562,7	671,4	287,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Dec. resp. 36, 38 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
22 Dec. 1936	3.736	58	1.374	72	157	40	4.469	55	904
17 ,, 1936	3.730	58	1.363	75	157	40	4.452	54	910

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
16 Dec. '36	8.865,8	8.853,6	232,8	7,7	3,1
9 ,, '36	8.821,3	8.809,3	247,5	6,0	3,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
16 Dec. '36	2.430,2	4.269,0	7.073,6	130,4	80,2	—
9 ,, '36	2.430,2	4.232,7	7.052,7	130,3	80,4	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
9 Dec. '36	—	8.912	13.682	5.317	27.653	5.050
2 ,, '36	—	8.812	13.647	5.371	27.681	5.087

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-reffende valuta.